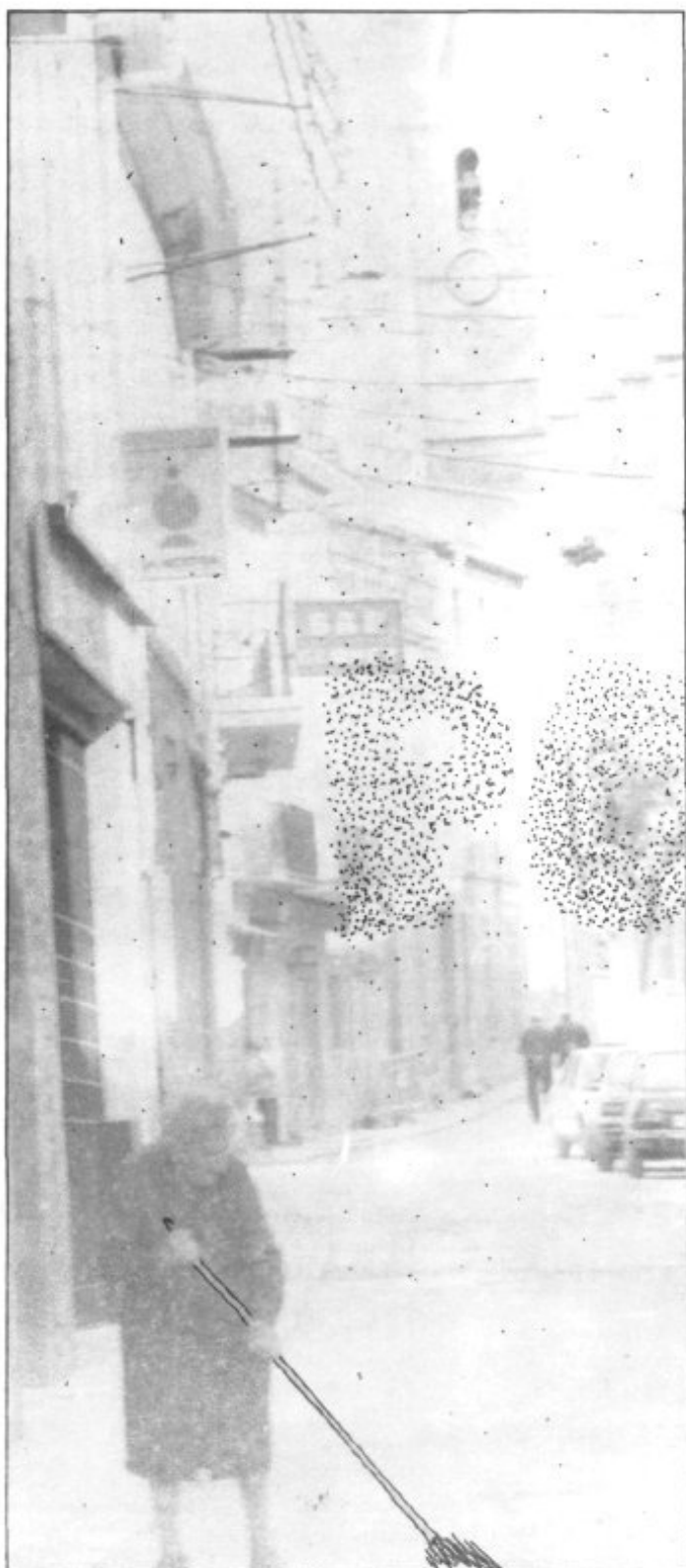

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

OCTUBRE DE 1991 * Nº 176

Es bo que tots els col·lectius, l'àmbit dels quals supera l'esfera privada, adesiara "passin comptes", que analitzin el passat i el futur. I és bo perquè és una manera de superar els processos rutinaris i créixer.

A Flor de Card, una necessitat, una determinada situació o un article -com és el cas actual- poden provocar un debat intern per tal de replantejar o clarificar postures i dissenyar un camí de futur o, almanco, una redefinició, com és el cas present; sempre amb la finalitat de clarificar el seu paper, el seu àmbit, les seves metes... als lectors.

"Flor de Card és una revista local, llorencina, aprofessional, sense afany lucratiu, d'aparició mensual, escrita en llengua catalana i on tothom pot expressar el seu parer, ja sigui signant un article o utilitzant pseudònim".

Analitzem aquest intent de definició:

"Local, llorencina", implica que a les seves pàgines hi tenen cabuda tots els articles realitzats, relacionats o d'interès d'aquest tros de Mallorca que és el terme llorencí.

"Aprofessional". Els que realitzen la revista no en treuen cap sou ni cap benefici, pertant a res no estan obligats; tots fan el que bonament volen i poden i prou!, sense cap obligació ni professional, ni social, ni moral establerta fora de la seva estricta voluntat.

"Escrita en llengua catalana", perquè és la nostra llengua i pensam que ha estat i és un necessari vehicle de normalització. Per això, i descomptant anuncis comercials prefabricats, es tradueixen i coregeixen els articles que ens arriben.

"On tothom pot...". Des de que va néixer Flor de Card ha tengut vocació de revista oberta a tota opinió, corrent i tendència. En vint anys solament comptats i justificats articles han estat censurats. En tot cas és atribució del director comentar o mostrar al Consell de Redacció els articles que consideri, per un o altre motiu.

"O utilitzant pseudònims". Obviament no es farà cas dels anònims, però sí és permès utilitzar pseudònims. Això no implica la realització d'investigacions o recerques especials tendents a clarificar si presumptes col·laboracions ens enganyen o no.

Aquest intent de definició no té el caràcter de ferm i perenne; el Consell de Direcció el podria modificar en qualsevol moment.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Octubre de 1991

Número 176

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Dipòsit legal: 765-1973

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Joana Domenge
Felip Forteza
Maria Galmés
Guillem Pont
Guillem Quina
Antònia Servera
Guillem Soler

Col·laboren

		Portada
Josep Cortès	Pols	
	Rotary Club	3
	Espipellades	7
	Llibertat d'expressió	12
	Tal dia com avui	17
Sol, i de dol	Curiositats municipals	18
	Na Maria Aurèlia	3
	Batec	10
	Opinió	14
	Tertúlia: Mestresses de casa	4
Aina Salas	La nostra llengua a Europa	6
	Blanquerna	13
Pere J. Santandreu	Gent de la nostra gent	8
	Sant Llorenç, ahir	24
Guillem Pont	En directe	9
	Supèrbia o ignorància	14
	Autodeterminació	17
	Comunicat	21
	A on arribarem!	15
Jerònia Mesquida	La negra	15
	Gastro..."mania"	16
	W.A.Mozart	19
	El temps de setembre	20
	Es llaurar	21
PSM	Juguetes	21
	Si lleu...	22
	Demografia	22
	Comptabilitat	
	Història	23
Eduard Perales	Distribució	
Flanagan		
Antònia Garcia		
Sintagma		
Xesc Umbert		
Cons. de Cultura		
Maria Galmés		
Ramon Rosselló		
Bel Nicolau		

El vinent dia 9 de novembre, a l'hotel Bahía del Este, se celebrarà la V Gala en favor del Projecte Home que el Rotary Club ve organitzant aquests darrers anys.

La gala consistirà en una sopar -seguit d'un cap de setmana a l'esmentat hotel- en el transcurs de la qual se sortejaran diversos objectes per tal de recaptar fons per col·laborar en la tasca que el Projecte Home desenvolupa en contra de la droga. Entre d'altres ja s'ha confirmat que hi haurà un FIAT UNO, una coberteria d'argent i quadres de diversos artistes locals.

L'hotel no cobrarà res per l'estància ni pel sopar, per la qual cosa la recaptació serà neta. El preu per persona és de 15.000 ptes. S'espera l'assistència d'unes 300 persones, entre les que destaquen el Bisbe de Mallorca i diversos consellers del Govern Balear.

En les gales anteriors s'aconseguien devers 12 milions de pessetes cada vegada, xifra que els organitzadors -el Rotary Club de Llevant, recentment fundat a la zona- esperen poder abastar.

Desitjam l'èxit que es mereixen als organitzadors, al temps que els donam l'enhorabona per la implantació del seu Club a la banda del Llevant.

Què és?

El Rotary Club és una associació mundial i apolítica de persones amb possibilitats econòmiques elevades (professionals,

alts funcionaris, homes de negocis...) que té l'ideal de servei com una de les seves màximes i que aspira a un millorament progressiu de la humanitat. El primer Rotary Club fou fundat a Chicago per l'advocat Paul P. Harrys l'any 1905, i avui ja compta amb més de 25.000 clubs repartits per 165 països, el que la converteix en la major associació de clubs del món.

El 1922 s'implantà als Països Catalans, però desaparegué amb el franquisme, com la resta d'associacions de l'estat espanyol. El 1928 alguns jesuïtes i el cardenal Segura, primat de Toledo, acusaren els clubs Rotaris d'esser francmaçons, però la defensa que en féu Rosep Ros i Güell en el seu llibre "Rotary, rotarismo y rotarios" n'evità momentàniament la dissolució.

A Palma s'implantà l'any 1927 i tenia la seu al Grand Hôtel. El 1932 organitzà la V Conferència de l'estat espanyol, amb motiu de la qual fou inaugurat el monument a Jovellanos i lliurada la propietat de la casa natal de fra Ginebró Serra, adquirida prèviament pel club a l'ajuntament de San Francisco, Califòrnia.

El 1984, baix dels auspicis d'Arturo Arrigorriaga, rotari de Xile, es va refundar a Palma, i aquest estiu se n'ha obert un

altre a la comarca del Llevant, amb seu a Mèndia Vell. El president és Miquel Tous Servera i el macer Justo Pérez, apotecari de Sant Llorenç, a qui us podeu dirigir si voleu ampliar informació.

El nom de "Rotary" al·ludeix al costum de celebrar rotativament les reunions setmanals, que solen esser a l'entorn d'una taula parada de menjar.

Com hem dit abans, es tracta d'una associació de gent amb recursos econòmics elevats que té algunes curiositats en el seus estatuts: fins fa molt poc temps no s'hi admetien les dones, de fet fou una d'elles la qui portà la discriminació al Suprem d'Illinois i guanyà el recurs; tampoc no hi pot haver dues professions repetides, ni tenir més d'una cinquantena de membres cada club, per afavorir la comunicació entre ells. Si estau disposats a pagar 8.000 ptes. cada mes (amb els quatre dinars inclosos) i us admeten com a soci -requisit imprescindible- podeu intentar ser membres del Rotary Club de Llevant.

Josep Cortès

Na Maria Aurèlia

Fa molt poc temps que ha mort, na Maria Aurèlia. Va ser una dona, ja ho deia ella. Nosaltres, que no la coneguèrem, que no la coneguèrem gaire, que no la coneguèrem a voler, ens en penedim. Tendrem temps de llegir les seves obres?, ens quedarà constància de la seva dedicació, d'aquí a un any o un segle. Na Maria Aurèlia Campany, creadora, innovadora, especialista, escriptora, esposa del carrer i del teatre, -Mercat de les Flors-, va ser homenatjada a Barcelona, a la nostra Ciutat de Mallorca.

Havia estat regidora del partit dels socialistes de Catalunya, ella sempre ho havia estat socialista. Va acabar la traducció de Proust, que temps enrere (encara fresc) havia començat en Jaume Vidal. Què més?

Si voleu, a la nostra biblioteca, la trobareu asseguda que parla dels seus llibres. Anau-hi, si la voleu conèixer. Podreu llegir *Quim i Quima*, *Coses i no-ses...*

Sol, i de dol

**Comercial
ES PUIG, c.b.**

C. I. F. E - 07303704

Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37
Telèfon 83 82 99

07530 SANT LLORENÇ
(Mallorca)

Sa tertúlia d'aquest mes tractarà de ses mestresses de casa, que me pareix un tema interessant i que mou apassionades discussions entre dones, diguem-ne tradicionalistes i feministes convençudes. Jo pens que tot allò que se defensa amb passió tendeix a s'exageració, però també és cert que aquest apassionament és necessari per avançar en ses idees, i crec que moltes dones les han defensat sabent ben cert que no se duïen a sa pràctica en un temps immediat, però, com diu en Lluís Llach a una canço, és necessari demanar l'impossible per arribar al possible.

Per parlar de mestresses de casa hem convidat ses següents dones, a ses que donam ses gràcies per sa seva col·laboració: Maria Corneta, Magdalena Coll i Catalina Vellaca, a més d'Aina Salas com a organitzadora i, a la vegada, mestressa de casa.

Mestresses de casa

Textes: Aina Salas
Fotos: Josep Cortès

Aina.- Què pensau voltros d'aquestes dones que com a única ocupació són mestresses de casa? Ho trobau bé? Pensau que és més agradós sortir i llavors compartir ses feines dins sa casa, o és millor que sa dona se'n cuidi exclusiva-

A la fotografia,
Maria "Corneta" i Magdalena "Coll"

ment d'aquestes qüestions i s'homo vagi a guanyar es jornal?

Maria.- Lo primer que vull dir és que jo no consider de *menos* ses dones que queden a caseva, no de molt!

Aina.- M'agrada que diguis això, Maria, perquè pareix que ses dones que no van a fer feina, sobretot si són joves, són més entebanades que ses altres. Fins i tot jo diria que hi ha moltes dones treballadores que se senten com a superiors a ses que només són mestresses de

casa.

Maria.- Jo trob que ses dones han d'ajudar a sa casa tot lo que puguin, però sa primera obligació que tenen és caseva. Cuidar es fills i ses seves coses, sa casa i tot lo que això comporta. Es fill i s'homo han de ser lo primer. Ara bé, jo estic completament d'acord amb què qualcú pot fer ses funcions de sa mado-na quant a fer ses feines, que diguem. Sa dona que va a fer feina no ha de plànyer un duro i pagar qualcú que li ajudi. I no parlem d'ets al.lots. Ets al.lots tot lo dia p'es carrer, sense control, jo no crec que pugui anar res de bé. Si no tenen una padrina o una persona que els tengui esment estic totalment en contra de que sa mare vagi a fer feina. Això sempre parlant de que s'homo guanyi i que no faci falta. Per tenir més luxe i gastar en coses totalment innecessàries trob que lo millor és que sa dona guardi lo seu.

Magdalena.- I és que una dona dins caseva pot economitza moltíssim, en sa roba, sa casta de menjar, no donar res a fer, etc.

Aina.- Tu, Maria, ho enfoques de cara an ets al.lots. Quan tenim al.lots petits...

Maria.- An ets al.lots i segons quins vells, que també hi ha un bon capítol aquí!

Catalina.- Sí, té raó na Maria. Es vells també estan mal cuidats. Segons quins, clar.

Magdalena.- N'hi ha molts que fan llàstima.

Maria.- An es vells els hem discriminat d'una manera que... No sé si és que no els tenc, però hi ha vells que quan els veig me pega una plorera... Te dic, Aina, que per egoisme, per tenir més o per comprar un sofà nou -que llavoneses no hi podem seure perquè no s'embruti- no hi val la pena.

Magdalena.- A una casa que no hi ha sa dona s'homo està despatriat tot lo dia, perquè hi ha homos que van a caseva a dinar, a berenar i a sopar, i si sa dona no hi és mai, no ho sé jo! Aquell homo està com a abandonat i jo crec que això no és bo. Està més bé si hi ha sa dona, maldament no hi hagi al.lots.

Maria.- Jo també pens igual. Ja ho diven: *una casa no és un "hogar"*. S'hogar el fa sa gent que està dedins.

Catalina.- Sí, sí, jo també pens igual, i és ben cert que hi ha hagut molts d'al.lots abandonats aquests anys passats que hi ha hagut tanta feian en ets hotels.

Magdalena.- I ara també. I tu, Catalina, ho saps. Trobes tu que sense haver-ho de mester han de dur al.lots de dos

mesos a sa guarderia? Es que n'hi ha que tenen molt i no passen misèria.

Maria.- Això és lo primer que ha de quedar clar. Si no basta, lo primer és viure i si han d'estar un poc més malament, paciència. Ara, si basta, estic en contra d'al.lots, vells i cases abandonades, perquè quan mos vàrem casar sabíem a on anàvem. Perquè al.lots qui més qui manco en vol, i tens es rosari darrera.

Catalina.- Es vells a mi són es que me fan més llàstima.

Aina.- També és de justícia pensar que hi ha unes dones que han començat de molt joves a treballar, les agrada molt lo que fan, i p'entura hi ha solucions...

Maria.- Es que si pagant te cuiden sa casa no hi ha res que dir. I a més, si no fóssim tan egoistes i volguéssim tots es dobbers per noltros, podríem fer un favor a ses dones que, p'es motiu que sigui, no se'n poden anar, però les vendria molt bé guanyar qualche cosa dins caseva cuidant al.lots o gent d'edat. Aquells al.lots sabrien on han d'anar a cercar es berenar i se sentirien més controlats. Però això no ho fa ningú.

Magdalena.- A mi, per exemple, que a cinquanta anys ja vaig estar malalta, m'hauria anat bé això, i m'hauria conformat amb pocs dobbers. I ses dones que se'n van estarien més tranquil·les.

Maria.- Sempre has de deixar ben col·locat lo que tens a cateva. I es fet d'anar-se'n no ha d'esser una excusa per no fer es dinar. Perquè n'hi ha que més o manco fan aquest comentari: "Ai, com que jo vénc esclatada, que cadascú se faci lo que vulgui per dinar, que s'arreglin!" No són totes, eh, n'hi ha que fan dos jornals.

Magdalena.- Bé, idò això no és gens bo per una casa. S'homo pren molts de camins que no hauria de prendre, perquè sa dona és per tenir esment a s'homo, i prou!

Aina (rient).- I ara què deis!?

Magdalena.- Mira, quan jo era jove varen venir uns missioners i mos varen dir: "Mirau, ets homos se'n van de caseva perquè no s'hi troben bé; ses dones sempre molesten, fan net, etc. Si els cercau es llocs còmodes i no els molesta, estaran bé i no partiran". I jo trob que és sa veritat. Lo que s'ha de procurar és sa comoditat an ets homos. Ara ses coses han canviat i ets homos són d'una altra manera; fan lo mateix i tot lo que sigui, però hi ha més llibertat, i, en fi, és una altra cosa. Però llavons ho tenien molt bo de fer tenir una fulana.

Catalina.- I ara també, quarantes!

Magdalena.- Però és diferent, perquè ara si a una al.lota es seu homo li fa lo que no toca, ella també pot prendre es seu camí o se poden separar, però llavors no. Si s'homo anava d'altres te tractava com un fregall o t'arribava qualche bufetada i ho havies d'aguantar, no hi havia més remei. N'hi havia molts que tractaven sa dona molt pitjor que a una criada. Per això aquells missioners donaven aquests consells.

Aina.- I vos pareix que es fet de que sa dona tenguí es seus dobbers ha afavorit que això s'hagi acabat?

Magdalena.- No, això no ha afavorit res, perquè com més tenim més gastam. Mira, tots aquests dobbers només serveixen per comprar collars i beneitures. No és que m'importi, però és així.

Maria.- Jo no crec que afavoreixi ni deixi d'afavorir. Jo trob que una dona no s'ha de sentir desgraciada si ha d'estar a caseva.

Aina.- Jo me referia a lo de fer sa dona no-res...

Magdalena.- Sa cosa ha canviat molt, per sort. Ara se parla d'igualtat, però s'homo sempre vol ser s'homo, no vos penseu que vulgui ser sa dona. S'homo vol ser l'amo.

Maria.- Hi ha més igualtat en segons quines coses, però mai un homo no farà un al.lot, i aquí s'igualtat ja se trenca.

Magdalena.- Lo guapo és que s'ajudin, però s'homo aviat troba que ha fet lo seu. Sa dona té moltes més feines, perquè a una casa no s'acaben mai, i això no és ser iguals.

Maria.- P'entura ets homos fan ses més feixugues. No és lo mateix tallar una carretada de llenya que es fer net, ho hem de voler reconèixer un poc. Ses

feines, avui, se reparteixen més que abans, però ells encara fan ses més feixugues i és normal que quan arriben tenguin ganes de seure. Ara, es morot de primer, que quan arribava s'asseia i sa dona ho havia de fer tot, i p'entura havien entrecavat un a's costat de s'altre tot lo dia, això de cap manera. Jo me repetesc: lo primer de tot sa família. Que estiguin uns anys a caseva, que en treuran més profit que d'es dobbers que guanyaran. Jo pas revista i veig que en general ets al.lots que fan més putades p'es poble són aquells que saben que sa mare no hi és, es que van més a lloure. Jo un anys vaig anar a fer feina quan es meu fill era més jove, i quan arribava, a les deu d'es vespre, saps on era? en es bar. Es ben natural, totsol a canostra no li agradava estar-hi. Vaig pensar que això no era pla i ho vaig deixar anar. I ja tenia 15 o 16 anys. P'entura es meu fill no és perfecte, però ningú no me podrà llevar que no hagi fet tot lo possible perquè fos encertat. Ara que ja és gran ja puc tornar sortir, i a més disfrut de fer-ho, i me fa falta. I ja no tenc res abandonat.

Magdalena.- Es que si volen pagar i qualcú fa ses feines no hi ha res que dir.

Maria.- Jo conec una dona a Palma, perquè an es pobles no ho fan, a això, que va a fer feina i paga una persona que li duu sa casa. A mi me pareix bé, i encara hi surt guanyant perquè té un bon sou.

Aina.- Idò trobes que s'ha de ser mestressa de casa en funció d'es sou? Si compensa, sí; però si no...

Maria.- Jo només veig una conveniència: sa família i sa casa no s'han d'abandonar mai, i manco per un duro. Que quedi ben clar que no ha de fer falta,

perquè si fa falta... Lo que no puc sofrir són aquestes feministes que troben que ses mestresses de casa no són res i estan trepitjades. Ses dones no s'han de sentir desgraciades per fer es berenar an es seus fills i cuidar-los. Ni de molt!

Catalina.- Jo estic molt d'acord. Sempre he estada mestressa de casa, no he guanyat mai res i es meu homo ha tengut un sou normal i hem viscut i som com ets altres.

I a partir d'aquí tot es temps rodarem amb so mateix molt: lo primordial, sa família i s'ordre dins sa casa; una educació correcta an ets infants, un sentit molt gros de mare, d'estar sempre en es seu lloc i que tots, dins sa casa, sàpiquen exactament on és sa mare o sa dona per si l'han de menester per lo que sigui, tant per un consell com per cosir un botó.

Aquestes mestresses de casa tenen molt clar quin és es seu paper i estan encantades d'exercir-lo. No s'inflen es cap intentant repartir feines o responsabilitats domèstiques an es seus homos, i consideren una tasca quasi exclusiva s'educació d'es seus fills. Es clar que agraeixen una ajuda en ses feines: anar a baixar sa roba a s'estenedor o agranar es corral... però a partir d'aquí troben que la resta és cosa de dones. I és que s'educació és fonamental i elles estan educades per això, i les sembla que si no actuen així pot esser un desastre. Veuen abandó en es seu entorn i s'hi rebel·len.

P'entura hi ha moltes dones que no pensen com elles, que aspiren a compartir-ho tot amb sos seus companys, siguin o no mestresses de casa, que per a mi no té res que veure quant a compartir. P'entura és més necessària una ajuda si sa dona surt de caseva, és clar, però compartir, per a mi, és una altra cosa. No sé

molt bé com ho podria explicar, però pens que aquest repartiment de papers no ha d'estar enquadrat dins lo que marca sa societat o en una tradició que, si bé era molt vàlida temps enrera, en aquests moments crec que és anacrònica. Es paper de cada un dins sa parella ha d'esser un acord d'ambdós i ha de tenir per base sa consideració per sa tasca feta per cada un d'ells, s'esperit de col·laboració en tot i es respecte de ses idees de cada un.

Per a mi no és ni millor ni pitjor es fet de que sa dona sigui només mestressa de casa. Hauria d'esser una opció lliure. Per ventura molt pensaran que aquesta llibertat està condicionada per motius econòmics, però jo crec que a sa majoria d'es casos no ti tenen res que veure. No se viu millor amb 500.000 pessetes de pressupost mensual que amb 100.000. Se consumeix més, se compren cotxes més bons i vídeos cada dia, i se fan coses molt luxoses, però això no és viure millor, és consumir més.

A mi, quant a sa llibertat d'elecció, me preocupa molt més sa facilitat que té es capital, es món econòmic per fer veure a sa gent, i més concretament a ses dones, allò que els interessa. M'explicaré. Si hi ha un excés de feina i se necessita mà d'obra, se parla d'una manera exagerada de que sa feina dona llibertat de tot tipus: econòmica, intel·lectual, etc. Ara bé, en temps de crisi, de manca de feina, es discurs que se maneja més sovint és aquell que sobrevalora es paper de mare, d'esposa i mestressa de casa dedicada en cos i ànima a cuidar sa família i sa casa. Es per tant, necessari tenir ses idees clares i no deixar-se influir per circumstàncies externes, i sempre interessades.

En fi, no sé què més podria dir, a no ser a ses contertulianes, que entenc perfectament lo que volen dir, però crec que hi ha altres maneres de fer funcionar una llar i que això no ha d'esser responsabilitat exclusiva de ses dones. Pens que s'educació és fonamental i que de mica en mica s'aconseguirà aquesta igualtat i aquest "compartir".

I no és que pretengui, ni de molt, que ses dones i ets homos siguin iguals. Per a mi això seria una gran desgràcia. A mi m'agraden ets homos, homos, i ses dones, dones, no en mancària d'altra! Però de sa mateixa manera que a cap dona li sortirà barba perquè compartesqui amb so seu homo ses responsabilitats econòmiques de caseva, a cap homo li cauran p'enterra ets atributs per donar un biberó a un nin petit, a part de que "compartir", per a mi, és una cosa molt més espiritual que es fet d'escurar un dia perhom.

La nostra llengua a Europa

Dimarts, dia vint-i-nou d'octubre passat, al Centre de Cultura de Sa Nostra de Ciutat de Mallorca (al carrer de la Concepció) va tenir lloc una taula rodona molt interessant que seguia com a tema general *L'ensenyament universitari del català a Europa*.

Els convidats eren tots professors de llengua i/o literatura catalanes, a diverses universitats europees:

* La dra. Jenny Brume, professora de català, romanès i castellà a la Universitat de Leipzig, a Alemanya.

* El Dr. Dominic Keown, que ha realitzat la seva tesi sobre la nostra poesia d'avantguarda i que, juntament amb d'altres professors, ha fet possible que es pugui cursar la carrera sencera de català a The University og Liverpool.

* El Dr. Geoffrey Walker, historiador i professor de la Universitat de Cambridge, que és també el president de l'Anglo-catalan society.

Va fer la presentació de l'acte la professora Aina Moll, coordinadora de la Campanya de Normalització Lingüística que es du a les nostres illes.

Aquests professors han visitat diversos instituts de batxillerat de Mallorca, i han tengut un contacte directe amb els estudiants.

Com a conclusions generals i accions a dur a terme destacaren:

1) Hi ha d'haver una projecció exterior més important de la nostra cultura. No n'hi ha prou a la que es realitza actualment.

2) Fa falta més material didàctic per ensenyar als estrangers.

3) Es necessària una estimulació de l'alumne estranger perquè de totes les ofertes existents vulgui triar l'estudi de la nostra llengua i cultura. Aquesta estimulació podria traduir-se en organitzar intercanvis, en crear beques d'estudi a l'estiu (podria ser una idea per als ajuntaments i governs nostres), etc...

Esperem que la promoció exterior de la nostra llengua i cultura sigui molt eficaç i que sigui paral·lela a la nostra normalització i a la nostra reconstrucció com a país.

Pere J. Santandreu i Brunet

Ara vos ne contaré una que si no l'haguessin sentida aquestes orelles que s'ha de menjar sa terra no la creuria, podeu estar segurs.

En es ple d'es mes passat n'Antoni Cuc va demanar que fos declarada d'urgència una proposta sobre autodeterminació i es carrioners votaren que no! Vos imaginau que es polítics carrioners considerin que **no és urgent xerrar d'autodeterminació!**? Això no s'havia vist des d'es temps de sa República!

En haver acabat, però, en Mikel me va dir que és que en Cuc no havia sabut plantejar sa proposta. Si hagués reivindicat es dret a s'autodeterminació de Letònia, Estònia, Lituània, Cracòvia, Eslovènia... i Son Carrió ses coses haguessin pres d'una altra manera i a hores d'ara es mapa d'Europa hauria sofert importants modificacions.

I és que es qui no en sap és com aquell que no està avesat a anar a missa i en es portal s'agenolla.

I xerrant d'es mateix ple, he de dir que me va sebre greu es comentari que va fer en Miquel Galmés sobre sa crisi que travessa s'Editorial Moll quan n'Antoni Cuc va proposar adquirir uns llibres per ajudar-li a treure es carro: *"Es un problema seu, que s'arregli així com pugui"*.

Trob que s'encarregat de sa normalització lingüística hauria de tenir una altra sensibilitat envers s'empresa que més ha contribuït en sa defensa de sa nostra llengua durant uns anys molt difícils.

I també trob que si ja li han fet dos gols amb sos programes de festes de S'Illot i sa Setmana d'es Turista, és ben hora de posar-s'hi, que fa quatre mesos que només braveja d'haver canviat cartells a la Sala, cosa que està molt bé, però que no basta ni de molt.

S'altre dia de pagès en Tomeu Bovet va pegar un bot a sa Península per veure si arregleva es seu partit, el CDS, ara que en Suárez ha aplegat es trastos i se n'ha anat a porgar fum, a tallar vent o a trescar món.

Tenc per a mi que li hagués convengut més arribar fins a Lourdes o a Fàtima si volia fer miracles, que em sembla que aquesta vegada no se la treuran tossint, a s'esterrossada, es centristes.

Jo, si fos d'ell, ja començaria a fer passes per veure si hi ha qualche partit que li volgués fer un raconet, que sinó...

Si és ver lo que n'Antoni Cuc va dir en es sopar del PSM, podria ser ben bé que es de s'equip de govern començassin a esmolar-se ses ungles per afuar-se entre ells.

Segons ses seves paraules es dos carrioners, en Bovet i en Falera li oferiren entrar dins s'equip de govern amb ses *carteres* de Turisme i Cultura, i na Jerònia no en sabia res! Males llengües diven que lo que passa és que n'hi ha que estan una mica gelosos d'es protagonisme que està agafant sa regidora socialista i li volen segar s'herba davall es peus. Així que pareix que tendrem una tardor i un hivern calentets, cosa que sempre ve bé per evitar refredaments, enc que siguin polítics.

A darreries de mes, a la fi!, va tenir lloc sa primera reunió per parlar d'ets actes que se podrien dur a terme per celebrar es centenari de s'independència de Sant Llorenç.

Hi havia genteta, però també n'hi mancaven molts: no comparegué cap representant de s'escola, ni cap regidor de Son Carrió, ni representants de grups juvenils, ni d'es futbol... Si no s'aconsegueix que **tot es municipi** s'hi senti integrat farem retxes dins s'aigua i haurem desaprofitat una excel·lent ocasió per fer poble de bons i de veres.

Ja hem dit i repetit que s'empresa que se'n cuida de sa canalització de ses aigües ho fa bastant bé, i que patim amb gust i resignació ses molèsties que inevitablement s'han de produir: pols i fang.

Però si s'Ajuntament mos ne podia estalviar d'altres pens que ho hauria de fer: a vegades, quan vas amb so cotxo per un carrer, et trobes que a un cap-de-cantó l'han tallat i no et queda més remei que tornar enrera o prendre per una direcció prohibida. Crec que no seria gaire dificultós preparar una partida de senyals indicadors de per on convé més prendre per sortir-ne aviat d'es laberint i evitar possibles accidents.

I an aquests pollastres que menen es tractors tampoc no estaria gens lleig advertir-los que anassin un poc alerta, que et surten per on manco els esperes i ja han donat més d'un susto a qualcun.

Els personatges que avui es presenten, en Paco Argenter i en Pavet no eren llorencins, ni s'hi sentien, ni van fer res extraordinari per a la vila, ni... però temps enrera foren populars. Tothom els coneixia, tenien relació amb la vila. Ambdós eren manacorins i venien a Sant Llorenç a fer negoci.

En Paco Argenter

En Paco Argenter es dedicava fonamentalment a comprar i vendre or. Feia d'argenter ambulant en un temps en què a la vila no hi havia cap joieria, però també val a dir que, fonamentalment els dilluns, els llorencins es desplaçaven a Manacor per a qualsevol cosa. Hi havia, i encara hi ha, una forta relació comercial entre l'antic llogaret i la vila manacorina, relació que no hi ha actualment entre Sant Llorenç i Son Carrió, o S'Illot o Sa Coma, car la nostra relació

amb aquests nuclis és purament administrativa.

Home gros, panxarrut, no gaire gran i de cabells clars venia els dimecres, sempre el mateix dia, i primer posava a l'antic cafè de Ca'n Roma, casa del carrer Major avui encara coneguda com ca n'Angela Estrella, i després al cafè de Ca Na Mena, on actualment hi ha el Banc Central.

Sempre venia el mateix dia i la gent sabia quin era, però, amb tot i amb això tenia el seu sistema de comunicació per indicar si hi era o no. Treia una cadira del cafè i la col·locava vora el portal. Sobre la cadira hi estenia un domàs vermell, i sobre el domàs el caixó de les joies... de tal manera que d'enfora, les mares, padrines i ties de les nines que havien de fer la primera comunió, els nuvis... i també l'altra gent, d'enfora ja sabien si En Paco hi era o no.

El tracte es tancava a una taula del cafè.

Em conten que era un *home de la vida* i entenc que era una persona sense gaires prejudicis i que vivia el moment,

que arreplegava or *en temps de la guerra* i que era un home de *confiança*, és a dir, la gent es fiava d'ell, prova inqüívoca de la seva honradesa.

I l'altre és

En Pavet

També era manacorí i feia de *cocoveter* o *confiter*. A les festes assenyalades, Sant Llorenç, la Mare de Déu, Nadal, Pàsqua... venia i posava una taula a la plaça -dos banquetes amb una post a sobre-. Ca Sa Mestressa Rosa era una casa situada justament on avui hi ha el Banc de Crèdit Balear. La cambra que feia cantonada amb la Plaça Nova tenia un portalet, i su-ran del portalet, d'on treia el llum -un fil i una pera- estenia la taula de llepolies: avellanes, confits, caramels, cocovets, castanyes...

Alguns el definixen com a magre,

Alguns el definien com a magre, desconfiat, de gènit curt, però, en el fons, a la força, havia d'esser un tros de pa.

Imaginu-vos una colla d'al·lotells, poc avesat a assaborir llepolies, a una part de la taula i en Pavet a l'altra; mentre uns compren, l'altre, a un cap de taula, pispa dues o tres avellanes i fuig corrents; ell ho veu, crida, amenaça, s'enfada... però la cosa queda així; i com més s'enfada i crida més es desperten les ànsies de gresca dels jovenells, produint-se una mena d'espiral de tensió... un joc pels jovenells i el queviure d'En Pavet. Certament la lluita és injusta.

Qualsevol llorenç de més de cinquanta anys segur que pot contar anècdotes referides a aquest venedor ambulat.

Una de les més sonades és potser aquella del dia de Pasqua on els jovenells que feien de centurions representant -amb crits, cops de llança a terra, bots i corregudes-, la recerca de Jesús Ressuscitat, li tomaren la taula amb la consegüent escampadissa d'avellanes i confits.

Molts en rigueren de l'eixida, per allò de *mals d'altri rialles són*, però ell segurament es desesperà pensant que havia perdut el jornal.

Textes: Guillem Pont
Dibuixos: Josep Cortès

Variacions sobre un tema de García Lorca

Aucellet de ploma fina
blanc aucell de càntic clar,
no clavis ton bec amb fúria
en el meu cor autumnal.
El meu cor és una fruita
que és massa madura ja,
i a la més subtil picada,
dòcil, regalima sang.
Mira la fruita tocada
pel teu bec emmetzinat,
i mira com lenta plora
amb inestroncable plant.
Mostren llurs llavis oberts
les nafres dels desenganys
que per antigues i fondes
no se podran cloure mai...
Aucellet de ploma fina,
vola, vola i vés volant
a clavar el teu bec d'amor
a una fruita grenyal:
préssec, poma, pruna clàudia,
deixa aquest codony passat
que es podreix poblant d'essències
un cel de lliris morats.

Bernat Vidal i Tomàs

En directe

Al llarg d'aquests dies de govern municipal un dels problemes importants amb què m'he trobat ha estat la falta de comunicació amb el ciutadà en la mesura desitjable, ja sia per falta de canals d'informació, ja sia per la quantitat i quantitat d'hores dedicades a la feina municipal -a fi d'estructurar mínimament una àrea com la meua, on no existia cap tipus de planificació-, ja sia per pensar que tothom disposa d'un codi ètic, enc que sia mínim.

Això m'ha duit conseqüències prou desagradables, ja que he vist com accions i actituds meves dins l'Ajuntament s'han transformat radicalment a l'hora d'arribar al ciutadà, no sé si per motivacions personals, polítiques o d'altres amb les que ara no vull entrar. El cert és que existeix una diferència important entre el que he fet o he dit i el que ha arribat al carrer, després de passar per certes veus.

Disposada a corregir aquesta situació i tenint en compte que jo no faig *divulgació* de bar o de capelletes -el que pareix esser un error- vull començar aquí, aprofitant l'oportunitat que m'ofereix la revista *Flor de Card* com a mitjà de comunicació social, una sèrie de col·laboracions que he titulat "En directe" i que esper que ajudin a rompre aquesta cadena.

Com us comentava el mes passat aquí mateix, des del resum dels cent dies de govern municipal, durant el mes de setembre s'ha posat en funcionament el Servei de Reclamacions Municipal, a instància de la Regidoria de Sanitat i Benestar Social.

Amb aquest servei es pretén atendre les suggerències, queixes o observacions dels particulars, intentant evitar la descoordinació entre els serveis municipals i el retard que involuntàriament es pugui ocasionar per a la ràpida resolució

dels problemes que plantegen els ciutadans d'aquest municipi.

L'objectiu és acostar l'Ajuntament als habitants del nostre terme, extens i dispers: Sant Llorenç, Sa Coma, S'Illot, Cala Millor, Son Carrió, ja que no és necessari el desplaçament per a efectuar la queixa, sinó que es pot telefonar al 56 90 03. L'altre punt a tenir en compte és que dona tanta importància a la resolució de la qüestió que planteja el particular, com al fet de tenir-lo informat del moment en què es dona per solucionat, o dels motius pels quals es demora la solució. Davant les situacions que no poden ser resoltes dins les 36 hores següents a la recepció de l'avís es comunicarà a l'afectat aquesta circumstància, la causa i la data prevista de solució.

Per tant, esper que aquest servei tenguin una bona acollida de la vostra part, actuant com a jaç de comunicació social, ajudant a aconseguir una actuació més eficaç per part de l'Ajuntament, i sobretot potenciant la idea de que l'Ajuntament està al vostre servei, facilitant la convivència i una millor qualitat de vida. I que sapigueu que jo crec en aquesta idea.

He triat aquest tema, encara que a primera vista pot esser quasi anodí, no semblant massa important, per a començar la sèrie, però aquest és un tema que m'és molt grat pel canvi social d'actitud que planteja.

Quan ara el ciutadà arriba amb una queixa o suggerència a l'Ajuntament, se li ha de donar resposta sense dependre de si l'atzar li serà o no favorable.

Jerònia Mesquida i Estelrich
1ª Tinent de Batle
Regidora de Sanitat
i Benestar Social

Curs escolar

A mitjan setembre, i amb peresa de tothom, va començar el curs escolar.

Per no embafar massa, després de les vacances, només anaven a costura els matins. I quan ja estaren un poc més calents, s'hi posaren tot lo dia de bona gana.

Qua sigui curt i poques carabasses! I de les que hi hagi ja en farem confitura!

Setmana turística

Amb molts d'esdeveniments dedicats als turistes que ens visiten, es va organitzar una setmana a la Costa Llorençina.

Nosaltres, sense practicar cap casta de crítica destructiva, voldríem fer unes petites consideracions:

* Encara que la majoria dels estrangers que vénen no coneixen la nostra cultura, només per fidelitat i per autoestima (que d'això els animals en tenen) hauria estat bo que qualche programa s'hagués fet en la nostra llengua.

* Si nosaltres sempre sentim a dir que els estrangers que vénen són de poca cultura i poc sensibles en relació a Mallorca, per què els oferim actes tan deslligats i desnaturalats de les illes com són les sevillanes?

Cal esmentar, forçosament per plaer, que hi ha hagut actes de relleu i pès que canvien totalment la concepció de Set-

mana Guiri. Hem de dir, amb molta satisfacció, que tant la Mostra Gastronòmica com el concurs de pintura Badia de Cala Millor demostren l'excel·lent qualificació dels organitzadors d'aquests actes. Sabem que el concurs de pintura va rebre obres de més de seixanta participants. Si hem de parlar de turisme cultural comencem amb iniciatives tan destacades com aquestes i a indrets accessibles tant al turista com al mallorquí. Esperem de bon grat que sorgeixin aviat idees suggestives i enriquidores per dur a terme un canvi dins la mentalitat turística: un canvi que creim que hauria de potenciar els productes propis de la nostra illa i els valors positius que la

marquen, un canvi de mentalitat que afavoreixi primer els que hi som sempre, i després, com a contrapartida, els estrangers.

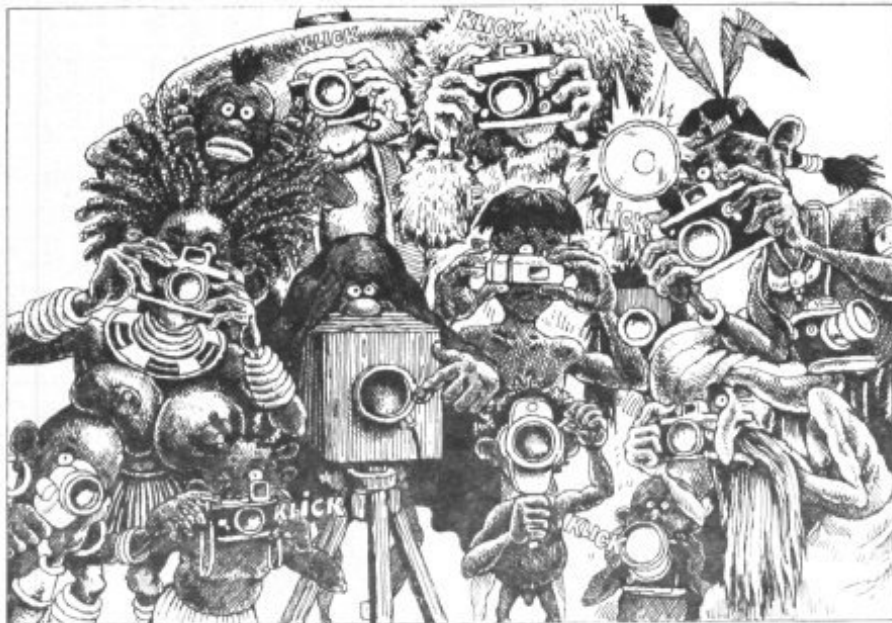
F.I.A.P.

**Formació
Informació
Atenció
Participació
i bona administració!**

1.- Creim que seria bo que l'Ajuntament de Sant Llorenç confeccionàs un Diccionari Municipal de Sigles (D.M.S.), perquè entre l'S.M.O.E., el S.I.J., el F.I.A.P., l'A.P.A., les A.A.V.V., els S.A.S., l'O.M.I.T., el P.A.C., etc. ni amb una poalada de lleixiu no ens aclarim.

Senyors, pensau que és mal de fer aprendre de memòria els noms dels organismes internacionals (U.N.E.S.C.O., O.N.U., O.T.A.N., etc.), els estatals (B.O.E., P.S.O.E., C.T.N.E., U.G.T., C.C.O.O., I.N.E.M., T.O.R.N.A.R.E.M., P.P., H.B. etc.), els regionals (S.I.A.C., F.E.V.E., G.E.S.A., B.O.C.A.I.B., P.I.M.E.N., S.A.B.E.I., etc.) com per haver d'aprendre els locals i voler introduir-los com a neologismes (paraules noves) dins el D.C.V.B.

2.- L'àrea socio-educativa-cultural de l'Ajuntament de Sant Llorenç ha elaborat un programa molt complet de cursos i activitats per al lleure dels adults. Enhorabona per les seves gestions que permetran que una bona part dels llorençins de més de setze anys s'introdueixin dins l'estudi de qualque activitat de les múltiples que desenvolupa l'ésser humà.

Unes veus malintencionades han dit que s'hi han gastat 500.000 ptes. Si fos així, trobam que francament és excessiu. Perquè el poble té necessitats més urgents que gastar-se els doblers en l'edició de programes informatius que caduquen dins un termini tan breu com és el començament dels cursos del centre. P.e.: fer programes més senzillats, repartir-los casa per casa, acondicionar l'única sala de conferències pública del municipi, dotar de més espai físic la biblioteca (que segons quan no hi ha lloc per seure, de l'assistència d'escolars i lectors), etc. Possibilitats aquestes que ens sembla pertanyen a l'àmbit d'actuació de l'àrea socio-educativa-cultural.

Plou

En Sol i en Dol venien cap a Sant Llorenç, amb el cotxe, dia quinze d'octubre, i es va posar a ploure i a fer calabruix, que pareixia que tot havia de fer "ui".

Haurà anat bé aquesta aigua? Ho hauríem de demanar als pagesos que solen ésser els més beneficiats o perjudicats dels béns naturals.

Així mateix, aquesta barrumbada va servir per fer netes de plàstics i batzum les voreres de carreteres i camins.

També les mares d'en Sol i en Dol estaven una mica empenyades perquè el calabruix els va espenyar un parell de cossols.

Oficina de reclamacions

L'Ajuntament de la vila ha creat un servei d'atenció al ciutadà, amb la finalitat de solventar queixes o reclamacions en relació al funcionament del municipi.

En trenta-sis hores tot s'arreglarà. L'Ajuntament s'hi compromet. Vatu-el-món, creim que n'hi haurà moltes!!!

F.I.A.C.

El passat dia 4 d'octubre va ser inaugurada dins el Grad Palais de París la XVIII edició de la FIAC -Foire Internationale d'Art Contemporain-. Hi ha que dir que la FIAC està considerada com una de les cinc fires comercials més importants del món.

Aquest any el pintor llorenç Guillem Nadal ha estat doblement representat per dues galeries estrangeres, la Joaquín

Becker, de Cannes, i la Reckermann, de Colònia.

Això, juntament amb la bona venda i acceptació que tengué la seva obra, ens permet vislumbra un bon any per a Guillem Nadal.

Es pot contemplar obra d'aquest pintor a una col·lectiva a la Torre de Ses Puntetes fins al 17 de novembre, i a una individual a la Misericòrdia, de Ciutat, a partir del 19 de novembre.

G.O.B.

A la segona quinzena del mes d'octubre el GOB (Grup d'Ornitologia Balear) va celebrar el seu XVIIIè aniversari. Es d'agrair que hi hagi unes persones que vetlin per la natura de les Balears. Sabem que gràcies al seu esforç tenim encara, entre d'altres apartats no menys importants i remarcables, unes quantes zones sense urbanitzar (Sa Punta de n'Amer, Es Trenc, La Trapa...)

Hospital de Manacor

Enguany, pel desembre, començaran les obres del nou hospital de Manacor, capital de la comarca!

?????

S'acabaran en el 94!

?????

Serà un hospital modern, amb un pressupost inicial de 3.700 milions de pessetes, aproximadament!

?????

Aquestes són les principals conclusions que es poden treure d'una reunió mantinguda amb el ministro de sanidad, senyor García Valverde i el president del Govern Balear, sr. Cañellas/Canyelles (cooficialitat de les dues llengües).

NOTA: Encara que aquesta notícia no sigui exclusivament del nostre municipi, creim que és de vital importància per a la nostra comarca, i bla, bla, bla.

Debat

En el mes d'octubre, i organitzat pel PSM, hi hagué una conferència a ca Ses Monges que, tot partint de la nostra situació econòmica, política, cultural, s'arribà a un replantejament del nostre autogovern: més competències, independència, pròpia sobirania...

El ponent va ser el senyor Hilari de Cara, secretari general dels socialistes de Mallorca.

Es tractà també dels països bàltics, i de la necessitat de plantejar un debat públic sobre l'autodeterminació.

Presentació

Dia vint-i-quatre d'octubre, a ca Ses Monges, va tenir lloc la presentació del llibre *La primavera es azul*, de la sra. Isabel Maria Muñoz Carrión, professora d'E.G.B. al col·legi "Mestre Guillem Galmés" de Sant Llorenç.

El llibre ha estat patrocinat per l'Ajuntament de Sant Llorenç, i a l'acte, a més del públic convidat, hi assistí el consistori municipal.

En Guillem Pont va fer la presentació, i, tot seguit, l'autora va agrair l'assistència a tothom, el patrocini de l'Ajuntament i va recalcar la dedicatòria del seu llibre:

"A ti, mi querido niño, para que aprendas a deleitarte en el gusto y placer literarios".

Isabel Maria Muñoz va obsequiar els assistents amb un exemplar dedicat de la seva obra. Va tancar l'acte un refrigeri preparat per a l'ocasió.

Enhorabona!

Sol, i de dol

Llibertat d'expressió

Pareix ésser que la carta oberta als polítics llorencins que publicarem el mes de juny ha ferit la susceptibilitat de més d'un. Molts han estat, segons les notícies que tenim, els qui han iniciat uns tempejos d'investigació per mirar d'aclarir qui punyetes era aquell subjecte que, amagat rera els pseudònim d'*Eurípides*, donava branca als nostres regidors amb tanta mordacitat envers alguns com grosseria envers d'altres. Fins i tot, per evitar sospites, n'hi ha hagut un que públicament ha desmentit el rumor de que era ell l'incògnit autor. Poques vegades, s'ha de reconèixer, un escrit de *Flor de Card* ha despertat tant de rebumbori.

Abans de continuar, emperò, voldria aclarir un punt que consider important: sense que ho pugui afirmar amb absoluta certesa, és bastant probable que *Eurípides* ens hagi enganat. Juntament amb la carta -que rebérem per correu- hi havia un full apart amb el nom, el D.N.I. i la signatura de l'autor, però tenim rasons per pensar que no es corresponien amb la realitat. És un cas amb el que no ens hi havíem trobat mai en vint anys i del qual assumeix tota la responsabilitat. La veritat és que no sé com ho hagués pogut fer per assegurar-me de l'autenticitat del nom, tota vegada que no tenc a la meua disposició les dades de tots els qui habiten per la contrada, però això no em lleva gens de culpa, puix que com a director de la publicació potser havia d'haver fet passes. Deman disculpes públicament, per la part que em pertoca, al qui es pugui haver ofès i no vull repartir la responsabilitat entre la resta dels membres del Consell de Redacció perquè no estic segur si els en vaig parlar. A l'*Editorial* d'aquesta mateixa revista hi ha l'acord pres per l'esmentat Consell per evitar que aquesta situació es pugui tornar repetir.

Feta aquesta aclaració pas directa-

ment a comentar l'escrit *El cós de l'agulla* que en Pepe Dagnino va publicar a la revista del mes passat, i amb el qual no hi puc estar d'acord. Diu en Pepe que la publicació de l'escrit li ha produït sorpresa i rebuig, i planteja una sèrie d'interrogants al Consell de Redacció i a mi mateix que no vull deixar sense resposta.

El primer diu: *¿Pensa el Consell de Redacció -partesc de la suposició de que es consensuà l'autorització per a la publicació d'aquesta porqueria- donar llum verda a qualsevol escrit anònim, amb pseudònim, o signat, que atenti contra la dignitat de les persones?* La resposta és clara: anònim, no; amb pseudònim o signat, sí. Ja he dit abans que assumeix la responsabilitat de la publicació de la carta d'*Eurípides* i que s'han pres mesures perquè no es torni repetir, amb la qual cosa queda solucionat el problema dels anònims, però si un article va signat el publicarem. Han estat massa anys de lluita contra la censura perquè ara volem fer nosaltres de censors. La revista -ja ho va dir en el seu primer número i ho ha corroborat durant vint anys- vol ésser un vehicle perquè tothom es pugui expressar, i els únics emperons els ha de posar l'autor o els lectors. I si qualcú no hi està d'acord té tres camins absolutament legals per solucionar-ho: aguantar-se, contestar-li públicament o dur-ho als tribunals, que per això estam en un estat de dret. Així que censura, no; llibertat d'expressió, sí.

En el segon interrogant es demana: *¿O es que el fet de que les persones difamades ostentin un càrrec públic ja dona dret a qualsevol imbècil a dir el que vulgui, i a la revista a publicar-ho?* La resposta torna ésser ben evident: sí, i si no és imbècil, també. Deixant de banda si tot el que deia la carta són o no difamacions, convé no oblidar que l'article 20 de la Constitució diu que "es reconeix i protegeix el dret d'expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció, i que l'exercici d'aquest dret no pot ser restringit per cap tipus de censura". I si l'article 18 també diu que "es garanteix el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge", ja hem dit abans que aposta hi ha els tribunals per dirimir qualsevol controvèrsia.

I també és bo recordar que aquestes persones públiques no ho són per obligació, sinó que han fet tot el que han pogut per aconseguir una cadira a La Sala. I és el dret dels contribuents el

poder opinar sobre la manera com gestionen els nostres doblers, que per això abandonarem un sistema on tot el que feien els dirigents estava ben fet, i el que s'atrevia a dissentir era acusat, com a mínim, de conspirador comunista. La democràcia, i sé cert que en Pepe n'està convençut, no consisteix únicament en posar una papereta cada quatre anys dins una urna, sinó en mantenir un control diari de la tasca dels polítics. La revista no té el costum de qüestionar l'actuació de les persones a nivell particular, però des del moment que ocupen un càrrec públic han de sebre que estaran en el nostre punt de mira i que hauran d'admetre les crítiques que els puguin fer, cosa que no pressuposa haver de resignar-se i callar, ja que tenen diversos sistemes per rebatre-les, com hem apuntat abans. Els mallorquins tenim un acudit que reflecteix perfectament aquesta situació: *qui no vol pols, que no vagi a s'era*.

En el tercer interrogant es demana: *¿Hagués publicat la revista aquesta porqueria si l'afectat hagues estat el director o un altre membre del Consell de Redacció, sense contrastar prèviament el nom i el DNI del signant?* Consider aquesta pregunta com un insult al Consell de Redacció, perquè en vint anys no s'ha donat mai el cas que hàgim negat la publicació de cap escrit, alguns d'ells amb expressions molt més insultants que *socialista de nova fomada* que diu *Eurípides* a la seva dona, l'actual capdavantera del PSOE a Sant Llorenç. Recordem les cançons anònimes que feren a quatre dels membres del Consell de Redacció quan formaven part del Grup Independent de Sant Llorenç i que *Flor de Card* va publicar íntegrament, i el caramull de polèmiques que hem mantingut al llarg dels anys, algunes de les quals amb els molts i molt variats governs municipals que hem patit. No, d'això de cap de les maneres se'ns en pot acusar, i si fes més anys que en Pepe visqués entre nosaltres ja no li hauria passat pel cap el plantejar-s'ho.

En el quart pregunta si *¿Seria possible que tots els lectors de la revista tenguéssim una visió del que és publicable, que tots sabéssim les regles del joc?* Naturalment que sí. Són les regles que hem mantingut des de fa molts anys: absoluta llibertat d'expressió i defensa de la nostra llengua, publicant únicament en català. P'entura se'ns podria acusar de que aquestes dues premisses entrin un poc en contradicció, per allò de que si un s'expressa en castellà també hauria

d'esser aquesta la llengua que li respectassin a l'hora de publicar-li un article, però la nostra llengua està tan marginada als mitjans de comunicació que encara no podem prescindir d'aquesta condició. La nostra és una revista que únicament publica en català, i si qualcú hi vol escriure s'haurà d'adaptar a aquesta llengua. Per això des de sempre ens hem oferit per corregir o traduir qualsevol article que ho precisi, a fi de donar les màximes facilitats a aquells que encara no dominen el català i als que s'expressen en una llengua diferent.

Per cert, és curiós que les dues vegades que en Pepe ha col·laborat amb la revista hagi estat precisament per qüestionar aquests dos punts bàsics -el català, amb la carta oberta a Antoni Sansó, i la llibertat d'expressió, amb l'article que coment-, si bé en el primer parlava del punt de vista d'una institució pública. Sembla evident que en aquests dos aspectes hi ha una clara discrepància entre els seus plantejaments i els de Flor de Card, cosa, d'altra banda, ben natural i que únicament apunt perquè m'ha vengut un poc denou.

Acaba la seva filípica dient que "dóna la sensació que el director té dret a publicar qualsevol cosa que li arribi, sense haver de donar compte de la seva gestió, amb la qual cosa estariem davant el codi ètic del Cèsar". Aquí crec que s'ha passat. El director té dret a publicar qualsevol cosa que li arribi, però no perquè sigui un dictador -com Cèsar-, sinó perquè així ho ha acordat el Consell de Redacció. Crec que seria molt més cesarista el sistema que ell proposa: publicar únicament el que agradi al Consell de Redacció o al director, i censurar tot el que no s'adapti al seu gust. Una gent que dona mans amples perquè cadascú opini el que vulgui, sense altres limitacions que les que es vulgui imposar ell mateix, consider que de cap manera no pot ésser acusada de dictadora.

En fi, no sé què cercava en Pepe amb aquest escrit, però el sistema de desacreditar la premsa que no s'avé als seus interessos polítics no sembla el més adequat per dur envant la política de transparència i participació de què braveja el PSOE local. Pens que una bona dosi de tranquil·litat i paciència no li vendrien gens malament per acostumar-se a conviure amb les crítiques que li puguin sobrevenir en el futur, que hi ha la possibilitat de que algunes siguin més gruixades que les de l'escrit d'Eurípides.

Josep Cortès

Blanquerna Set anys

De dia vint-i-sis a dia vint-i-nou de setembre, un cap de setmana llarg, un bon grup de llorencins, així mateix, va assistir al VII Seminari d'Informació i estudi, que organitzava el grup mallorquí Blanquerna. Aquestencontre portava el títol genèric de "L'esperit d'Europa" i es va celebrar al monestir de Lluc (casa pairal dels mallorquins, per tradició reconeguda).

Que digui això pot semblar a molta de gent totalment innecessari. Em diran que bastaria només que en fes menció. Però ni n'hi ha prou.

No n'hi ha prou perquè s'ha de dir que d'iniciatives així Mallorca n'està molt mancada. Que s'organitzin debats, ponències, tertúlies, d'una qualitat com aquestes no és prou freqüent a ca nostra, no és gens normal. Solem estar massa enfeinats en guanyar doblers i a tenir content el turisme, com per disposar d'una mica de temps per reflexionar sobre Mallorca, sobre els nostres Països dins Europa (com a mercat i com a fenomen multicultural) i sobre la situació actual de l'estat espanyol.

No vull dir, amb això, que no ens hauguem de preocupar pel turisme, que és la nostra font d'ingressos i benestar, ara per ara, sinó que també convendria analitzar-lo amb una mica de visió de futur i qüestionar-lo.

Ens perjudicarà, a nosaltres, l'entrada a la C.E.E., amb tot allò que aquest fet implica?

Si ens perjudica, no convé realitzar alguna modificació en la nostra situació actual?

Quines modificacions?

L'estat espanyol, talment com és, ens beneficia o ens perjudica?

Quins doblers donam a Espanya i quins rebem?

La nostra aportació a l'estat, es tradueix en un millor servei sanitari, telefònic, postal, educatiu, etc...?

Què pot fer, ara per ara, el Govern Balear?

Quines competències té? Són les que els mallorquins volem?

Quina cultura demanam i com la volem? Coixa, sencera, (es)tancada o ampla?

Aquest munt de preguntes varen ésser plantejades i tot un nombre d'intel·lectuals i professionals de la informació intentaren donar-ne resposta.

En aquests quatre dies, gent qualificadíssima (professors d'Universitat, filòsofs, periodistes de renom, diputats de diversos parlaments, sociolingüistes, professors del CETEM) varen exposar els avantatges que ens durà Europa, o els inconvenients que se'ns plantegen.

El darrer dia es va fer una avaluació de l'encontre i es va fer pública la proposta d'organitzar un cicle de debats o conferències a Ciutat de Mallorca, per tal de sortir de la muntanya màgica i d'apropar-nos una mica més a tothom que hi vulgui assistir (ja en rebreu més informació).

Enhorabona als organitzadors, i esperem que pròximes iniciatives tan positives i vàlides com la del Grup Blanquerna rebin tot el suport de les nostres institucions i una gran participació popular.

Pere J. Santandreu Brunet
Octubre '91

Joieria Femenias

**l·listes de noccs
objectes de regal**

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

Supèrbia o ignorància

Després de llegir els 100 dies de la nostra flamant regidora de Benestar Social i no sé quantes coses més, un no sap molt bé, com deia una *espipellada*, si estam dins el mateix ajuntament o davant un film de ciència ficció.

Diuen que el pitjor cec és el que es nega a veure-hi, i d'això en deu sebre qualche cosa la nostra metgessa-regidora, ja que pareix esser que només li agrada veure les malalties dels altres.

Diu al principi de l'escrit que els resultats d'una gestió eficaç o ineficaç no es veuen fins passats uns anys, però a això ho deu dir pels altres, ja que tot el que ha fet ella fins ara ho veu com a molt eficaç, des de les campanyes contra els moscards??? fins a creure's el centre del món, que gira a l'entorn del nou equip de govern.

Pareix esser també que l'Ajuntament passat no en va fer cap de ben feta, cosa que no l'impedeix d'apuntar-se a la majoria de les coses que va iniciar, com són ara les obres del clavegueram, el menjador de la Tercera Edat, la treballadora familiar, els monitors esportius, les vacunes anti-gripals, els convenis amb l'INEM, les subvencions, la Unitat Sanitària, el treballador social, la comare, etc. etc. etc. O sense anar tan enfora, n'hi ha prou recordant el programa electoral del PSOE de Sant Llorenç, que més bé semblava un bolletí oficial de

l'Ajuntament passat.

Un poc més de serietat, que entre els superbis i els ignorants estam els altres; que, per cert, no oblidam que ella forma part d'un govern on hi ha les dues peces clau del passat Ajuntament, i en el qual no hi inclogueren l'antic batle, que, segons en Pepe (Dagnino) era tan tros de bon home que el situa damunt l'altar major. Clar que dins els matrimonis no sempre les dues parts s'avenen...

Hem observat clarament com la nostra flamant regidora puja al carro de l'INSALUD (per què serà?) i es converteix en el seu valedor, apuntant-se tots els seus mèrits: PAC, Pediatria i Infermeria, però, això sí, deixant de banda les mancances, que per cert són moltes.

No té massa mèrit apuntar-se com a cosa seva el fet que l'INEM tramiti les prestacions d'atur al mateix poble, ja que això l'INEM ho fe pertot arreu.

I també ens ve denou veure com ha introduït 30.000 m2 de zona verda dins les Normes Subsidiàries, quan ni el propi regidor d'Urbanisme sap on són.

Per acabar, volem dir a la nostra regidora que darrerament se sent tan orgullosa de ser llorescina -no sabem si també de viure-hi-, que per esser dignes dels nostres avantpassats primer cal conèixer el nostre passat.

PSM - Nacionalistes de Mallorca

Opinió

"Qui té salut i llibertat és ric i no ho sap". La frase anterior és una dita popular que encara que sembli molt intrascent, amaga un sentiment humà profundíssim. La salut és una condició bàsica per poder desenvolupar qualsevol activitat: salut de cos i d'esperit. Però la sanitat tota sola si no va acompanyada d'una possibilitat de realització no és suficient. I què entenem per possibilitat de realització? Senzillament llibertat per poder expressar-nos, per poder treballar, per poder construir i avançar, llibertat per ser crítics, possibilitat de lliure elecció.

I en una societat com la nostra, on tot és manipulable, solem esser gairebé sempre molt negatius. No volem valorar el treball col·lectiu, no admetem diverses opinions, no sabem aportar la nostra feina a un col·lectiu que no és exclusivament el nostre.

La crítica que sol silenciar (i no dona alabances) en el cas que una persona o un grup dugui una tasca positiva, que aporta solucions adequades a conflictes que sempre van sorgint, no passa aquest emmudiment quan la persona o el grup té una travelada. En aquest cas, la crítica és destructiva.

En la nostra societat els poders públics vénen repartits, i tothom té dret a expressar l'opinió que té dels seus representants. Ara bé, d'aquest dret d'expressió al dret d'ofendre hi ha una passa gegantina que no s'hauria de travessar.

Els mitjans de comunicació són també mitjans d'expressió, i, en el cas de la nostra revista, mitjà d'expressió popular.

Nosaltres creim que tothom pot dir la seva, dins els límits d'educació, civilitat i correcció. La revista *Flor de Card* és una eina molt útil i imprescindible dins la nostra societat, sempre, però, que estigui oberta a opinions diverses i a tothom.

Grup Sol, i de dol

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

A on arribarem!

A l'època en què vivim, on l'art, la tècnica i la ciència són de cada vegada més clarament parcel·les per a especialistes, per individus dotats de coneixements experts en la matèria, practicar la política, que s'ha fet més complexa que mai en la història a causa de la interacció de nombrosíssimes variables (econòmiques, militars, demogràfiques, socials, jurídiques, etc.), segueix essent una especialitat de lluíment per als no-especialistes, una àrea per als generalistes, per aquells *amateurs* de tot i doctorats en res.

Essent la política *res pública* -cosa pública- per antonomàsia, no és d'estranyar que en aquest foro que a tots importa, en aquesta plaça pública de la vida social, acudeixin tots els vocacionals del món, a vegades amb un magre bagatge científic i fins i tot sense cap tipus de bagatge. Si un economista pot esser ministre de Defensa i un advocat ministre de Sanitat no m'hauria d'estranyar que dins l'Ajuntament nostre hi hagués unes persones (les quals, i com a tals, mereixen tot el meu respecte) que estiguessin al davant d'unes delegacions i comissions com per exemple Cultura, per no anomenar-ne d'altres, sense tenir aquell bagatge mínim aconsellable. Dic que no m'hauria d'estranyar, però és que per més que hi pens, i encara que diguin que tenim el que ens mereixem, no ho arrib a veure clar.

I encara tenc menys clar qui pot fer i qui fa dins l'Ajuntament. Em trob més embullat que el regidor Sansó, el qual, en una carta oberta a l'equip de govern publicada a la revista nº 175 de *Flor de Card* diu: "...quan vaig veure com us repartíreu el pastís amb tal desgavell de comissions i delegacions, que encara avui no sé molt bé qui duu una cosa i qui duu l'altra, qui pot fer i qui fa dins l'Ajuntament".

El que fou President de la II República espanyola, Manuel Azaña, va dir: "Si en este país todo el mundo hablase de lo que sabe, se produciría un gran silencio". Segurament és per això que els integrants del Patronat del Museu Arqueològic Municipal, avui, gràcies a aquest silenci del delegat de Cultura dins l'Ajuntament hem quedat al marge del camí (dissolt o no dissolt, però a hores d'ara, sense cap dubte, no ratificat pel Plenari de l'Ajuntament). Camí que va-

ren emprendre unes persones dia 10 d'octubre de l'any 1987 quan, a proposta de la comissió de Cultura i en un ple extraordinari, la Corporació va acordar, per unanimitat, la creació del Museu Arqueològic Municipal de Sant Llorenç des Cardassar, destinat a reunir, estudiar, conservar i exposar totes aquelles obres d'art, troballes arqueològiques i records històrics que poguessin constituir el patrimoni cultural del poble.

Com a llorencí d'adopció (vaig néixer a Barcelona i vaig passar la meua adolescència a França) vaig estar molt gojós de poder cantar l'himne a Sant Llorenç dia 30 de juny, en el cinema Rigal, però avui no sé si m'hauria de botar la paraula **cultural**, recollida dues vegades a l'himne.

Crec que no basta esser regidora i la 1ª tinent de batle de Sant Llorenç per dir "Dins l'objectiu, com a llorencina, de potenciar la dignitat del nostre poble, recalcant la satisfacció i l'orgull de viure-hi..." (veure *Flor de Card* nº 175, pàg. 11). No és res personal, però hi ha molta diferència entre les paraules i els fets. La comissió de govern ha fet esbucar el meu plantejament d'un Sant Llorenç agradable i cultural; per això em deman on arribarem!!

Eduard Perales

Universitat

El dia 30 de setembre el llorenci Joan Domenge va rebre el Premi Extraordinari de Llicenciatura per la seva tesi sobre l'orfebreria medieval mallorquina. L'acte va tenir lloc en el Paraninf de la Universitat Central de Barcelona.

Si no hi ha retrassos imprevisibles pel desembre d'enguany se'n publicarà un llibre d'alta qualitat tècnica, acompanyat de les fotografies de na Margalida Morrey, de S'Estudi.

La negra

El fum del cigarret, amb el seu lent però constant camí cap a la fosca, li travessava les pipelles i es dividia en innumbrables i tremolosos raigs fins a perdre's rera la campana de llum de la farola. Cada vegada que pegava una xupada se li il·luminaven uns ulls cansats i uns llavis que compartien el carmí amb les dents.

Començava a fer fred, però el seu ofici no li permetia tapar-se massa i se l'havia d'aguantar, com a tantes altres coses. Als clients els agradava passejar la visual per la mercaderia i, si venia el cas, no li quedava més remei que consentir que la palpessin damunt damunt abans de cloure barrina.

Havia establert el seu territori sobre el nou pont de ca'n Gostí i, com cada vespre, s'hi passejava amunt i avall vetllant, amb un ull, si qualche conductor amb ganes de passar-s'ho bé li feia alguna senya, i amb l'altre, si veia comparèixer la furgoneta del cabo per algun cap-decantó, que d'ençà que aspirava al càrrec de sergent no desaprovava cap ocasió per fer mèrits.

De sobte, quan ja pensava que se n'aniria frare a jeure, un buick negre amb matrícula de Xicagó es returà just ran d'ella i, mentre s'ajupia per insinuar la regata dels pits al conductor, una ràfega de Browning del 22 la llançà sobre l'arribador del torrent tota feta una pil·trafa. Un dels ocupants, metre el cotxe fugia enmig d'un eixordador gisc de rodes, li tirà una grapada de fullets signats per la Brigada Anti Sexe (B.A.S.), recentment fundada a la zona.

De l'altra banda del torrent un saxofonista de la banda lluitava amb la partitura per endevinar les notes de "In the mood", la nova peça que havien d'estrenar diumenge, dia de Santa Cecília, sortida de missa.

Flanagan

TEMPS DE LLAMPUGUES

A finals de l'estiu, quan es produeixen les primeres tempestes, els pescadors comencen a pescar les primeres llempugues. La llempuga és un peix blau molt apreciat que es pot cuinar de moltes maneres. Abans es considerava indigest el peix blau (és el que té més grassa), però es va descobrir que precisament aquesta grassa era beneficiosa per al colesterol i per a la prevenció de l'infart de miocardi.

RECEPTES

Llampuga al forn

Ingredients:

- 1 kg de llempuga
- 3 pebres torrats vermells
- 1 ceba mitjançera
- 3 pastanagons
- 3 tomàtigs madures
- 3 alls
- sal i oli
- mahonesa

Preparació:

Fregirem un poquet la llempuga i la posarem dins una greixonera; hi afegirem els pebres torrats fets tires llargues per damunt i una salsa feta amb el pastanagó, la ceba i la tomàtiga; llavors la passarem per la batidora elèctrica, ho cobrirem tot amb la mahonesa i ho posarem al forn, que estarà a temperatura mitjana, durant 15 minuts; els cinc darrers minuts ho gratinarem.

Gratinar:

Fregir un menjar revestit prèviament d'una capa de pa rallat, de manera que es formi com una crosta tot al voltant.

Moneis acarapunats

(Recepta guanyadora a l'originalitat, i presentada per Aina Genovart -l'hi va ensenyar la seva padrina (ens diu que és més antiga que el seure)- al primer concurs de dolços tradicionals de Mallorca, al desembre de 1990).

Ingredients:

- Moneis bullits
- Canyella
- Sucre
- Llimona rallada
- ametla picada
- nous picades
- avellanes
- panses de Corint o sultanes

Preparació:

Pelarem els moneis una vegada bullits i els posarem dins un recipient per poder-los pastar; hi afegirem tots els ingredients manco les avellanes i les panses, que ens serviran per ornament. Quan la pasta estigui a punt la repartirem segons els moneis que volguem fer; una vegada repartits farem es carapunats i els adornarem amb les panses i les avellanes.

Normalment se solen fer els moneis en porcions individuals.

SETMANA GASTRONOMINA

En Toni Sansó m'ha fet arribar el llibre de la Setmana Gastronòmica que es va celebrar a Cala Millor. De la taula rodona que s'organitzà en vaig treure

aquestes idees:

- La moda pressiona molt.
- Els gusts varien, es menja manco que temps enrera, però amb més varietat.
- Els horaris han fet canviar la manera de menjar.
- El principal per a un cuiner és la imaginació.
- De la moda de la Nova Cuina s'ha passat a la cuina dels aromes.
- El millor és emprar els aliments d'allà on vivim.
- S'ha de fer cuina espanyola i mallorquina.

CLINICA OCULAR

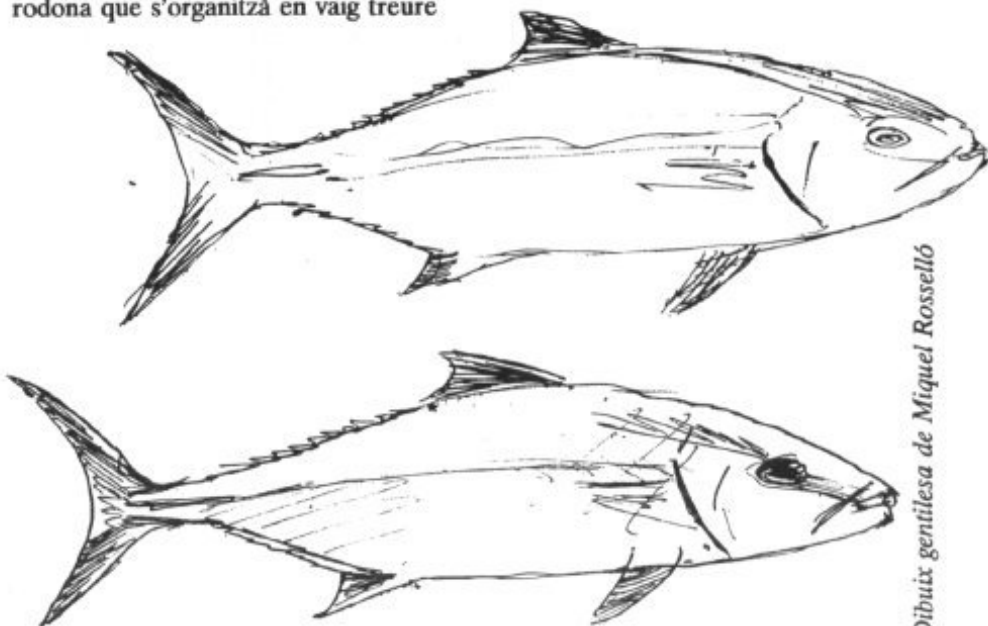
ENFERMEDADES Y CIRUGIA DEL OJO

CONSULTA: TARDES A HORAS CONVENIDAS

TEL. 84 43 39

PLAÇA D'ES CÒS, 8 - 3ª

(Frente parada autobuses) MANACOR

Dibuix gentilesa de Miquel Rosselló

Autodeterminació

Quan parlem del dret a l'autodeterminació indubtablement estem parlant d'una teoria, d'unes tesis històriques que vénen de molt enfora i que serviren per a l'alliberament, al seu moment, de moltes nacions del Tercer Món, i que actualment estan servint a una sèrie de nacions que havien estat estats i que ara ho tornen esser.

Autodeterminació senzillament vol dir, segons els tractats internacionals de la ciència política, la possibilitat, el dret a que el poble pugui dir, desitjar, decidir per ell mateix, i no per cap tipus d'imposició. Unicament el respecte als drets nacionals de tots els pobles d'Europa i del món permetrà construir un ordre internacional basat en la cooperació, que sigui just, democràtic i pacífic.

Creim que dins l'Europa actual el nacionalisme d'estat ha entrat en una crisi irreversible. Aquests estats concebuts com a presons de pobles són avui un anacronisme històric. Els darrers esdeveniments que s'han produït a Alemanya, a la Unió Soviètica i a l'Europa de l'est demostren que el tabú d'unes fronteres eternes i intocables ha passat a la història.

Al llarg dels tres darrers anys s'ha demostrat que és no entendre el sentit de la història el creure que les nacions que pateixen una situació de dependència s'han de conformar, fatalment i pels segles dels segles, amb el seu actual *status quo*. La història més recent ens demostra que els canvis són possibles. Per això entenem que no hi pot haver cap poder estatal que mereixi el nom de democràtic, que estigui legitimat per negar les aspiracions de sobirania d'un poble nacionalment diferenciat.

Tenim tot el dret del món i negar-ho és antidemocràtic - a decidir el nostre futur. La sacralització de l'organització autonòmica de l'Estat Espanyol com a model polític exemplar és, en aquests mo-

ments, una mostra de cofoisme i auto-complaença impresentables.

L'estat autonòmic, dotze anys després de la seva creació, ha degenerat en un neocentralisme que manté els afanys uniformitzadors de sempre, que és incapaç de garantir el manteniment de les identitats no-castellanes i que, a més, consent la desigualtat de drets i de beneficis polítics i econòmics entre les diverses nacions que l'integren. D'aquest estat autonòmic les Balears no n'han tret gens de profit: un poder polític absolutament ínfim, un finançament semblant al d'una colònia i una llengua i una cultura minoritzades i en retrocés a causa de l'expansionisme castellà.

Es ben lògic que les Balears vulguin aconseguir una situació diferent a la dels darrers segles, una situació que les sigui més favorable, profitosa i digna. Dels segles d'integració de les Balears a l'Estat Espanyol no se n'han derivat avantatges ni situacions profitoses, ans al contrari. Quan les balears eren una terra pobra, l'Estat mai no va invertir-hi un duro i la nostra gent hagué de cercar el pa i el treball a unes terres que no eren les espanyoles. Els darrers trenta anys, quan el turisme ha convertit el nostre país en una economia productiva, l'Estat n'ha xuclat els recursos i ens ha retornat en inversions una part ínfima del que n'havia recaptat.

A més, l'Estat va perseguir amb les més diverses formes de repressió la nostra llengua, cultura i identitat.

Per tot això pensam que quan tots reconeixem que la nostra Autonomia és molt magra, l'objectiu ha de ser establir la primacia de les lleis i les decisions del Govern i del Parlament de les Balears sobre les de qualsevol altre poder extern.

El dret a l'autodeterminació és un dret que s'exerceix constantment o no s'exerceix, i és un dret que pot esser reconegut o no.

El PSM-Nacionalistes de Mallorca, en aquesta hora d'acceleració de la història europea, es compromet a augmentar la seva tasca política amb l'objectiu d'aconseguir que les Balears tinguin aquest dret, recollit als principis de l'ONU i reconegut per tots els estats, incloint-hi l'espanyol.

PSM-Nacionalistes de Mallorca

Tal dia com avui

Ara fa 15 anys

* Que en els oficis de mort es dona el condol als familiars abans del funeral.

Ara fa 10 anys

* Que redactaren les primeres Normes Subsidiàries a Sant Llorenç. Com és sabut, no s'aproven i es deixaren caducar dins un calaix.

* Que s'inauguraren quatre aules a Cala Millor.

Ara fa 5 anys

* Que Flor de Card va organitzar el primer curs de cuina a Sant Llorenç. Posteriorment l'Ajuntament ha agafat la idea i n'ha muntat un cada any.

Ara 1 any

* Que es va posar en funcionament a Sant Llorenç el nou model d'assistència sanitària. La gent es va alçar i hi va haver un ple -o, millor dit, un intent de ple- ben mogudet i algunes pintades per diversos indrets del poble.

Josep Cortès

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Creu Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44

Curiositats Municipals

Extretes dels llibres d'actes de l'Ajuntament

27 abril 1919.- A fi d'evitar les contínues desgràcies produïdes per la caiguda dels carruatges al camí de Lluçanar amb motiu de beure els animals a l'abeurador del pou, s'acorda construir-hi un tros de paret.

11 maig 1919.- El poble, reunit en mitin públic a la plaça Nova, demana al Govern que la jornada màxima sigui de vuit hores, o de 48 setmanals.

5 octubre 1919.- El Ministre de Governació envia un telegrama dient que si per una d'aquelles coses aterrava en aquesta província algun aeroplà estranger demanin l'autorització a la tripulació. Si no en té s'intervindrà l'aeroplà i no se'ls permetrà continuar el viatge.

22 febrer 1920.- El secretari fa observar que el llum de carbur de què disposen, a més de presentar incomoditats, no reuneix les condicions de la llum elèctrica, per la qual cosa sol·licita que s'instal·li un comptador. El plenari acorda per unanimitat atendre la petició.

7 març 1920.- L'Ajuntament acorda contribuir en la subscripció oberta per erigir un monument al preclar escriptor i periodista Miquel dels Sants Oliver.

25 abril 1920.- El regidor Sr. Riera proposa que l'Ajuntament se'n cudi de conservar la moralitat pública, que al seu entendre es troba ultrajada.

28 novembre 1920.- S'aprova un compte de Maria Llodrà Servera per corda, fil i diversos objectes més subministrats a la Comissió de Festes per fer arcs de triomf, per al dia que don Pere Santandreu prengui possessió del càrrec de rector.

10 abril 1921.- S'aproven diversos comptes de la festa que feren dia 28 de març per celebrar l'arribada del tren:

* A Martí Rosselló, 33 ptes. per xigarros i puros.

* A Jordi Soler, 19 ptes. pel licor de superior qualitat.

* A Maria Llodrà, 1725 ptes. per les galletes.

5 febrer 1922.- Atenint la invitació del rector, s'acorda assistir a la missa de requiem que se celebrarà demà al Papa Benet XV, mort dia 22 del mes passat.

26 febrer 1922.- Tenint en compte que en aquest poble no hi ha guarnició de l'exèrcit, s'acorda designar com a persona intel·ligent per verificar la talla dels mossos al veïnat Nofre Llinàs Bibiloni.

26 març 1922.- S'examina i aprova un compte de 25 ptes. pel sermó del dia del patró, i es carrega al capítol d'imprevists.

23 abril 1922.- S'acorda adquirir uns bancs per a que el públic que assisteixi a les sessions pugui estar més còmode.

7 maig 1922.- A proposta del regidor Sr. Riera s'acorda posar a les entrades dels carrers de Manacor, Son Servera i Sant Miquel una placa amb la següent inscripció: *"Es prohibeix córrer a les cavalleries"*.

4 juny 1922.- S'aprova un compte d'Andreu Pascual per tres botelles de licor i xigarros per un refresc amb què s'obsequià els soldats d'aquest poble que lluiten a la guerra d'Àfrica i són aquí de permís.

13 agost 1922.- El regidor de festes entrega a l'Ajuntament una llista del producte del ball, que importa 162'15 ptes., una altra de despeses per igual quantitat i una tercera de les persones que tenen billets per a vendre.

3 setembre 1922.- Amb motiu de la inauguració de l'Escola Nova i amb el recolzament del rector, tots els nins de la població presenten una instància demanant que es facin complir les lleis de la nació que prohibeixen blasfemar, i que, segons aquestes lleis, es castigui tan detestable vici.

25 març 1923.- S'aprova un compte de Tomàs Llodrà per 10 quarteres de clovelles d'ametla per a la calefacció de la Sala.

S'acorda incloure en el pressupost la quantitat de 200 ptes. per al sosteniment de la banda de música, dirigida per Antoni Sureda Galmés, sempre que compti, almanco, amb dotze instruments sense comptar la caixeta, el bombo i els platerets.

14 abril 1923.- S'acorda per unanimitat l'adquisició d'una gorra per al saig.

13 maig 1923.- S'aproven els plans presentats per Salvador Galmés per a la

construcció d'una casa al carrer Rector Pascual, fent cap de cantó amb la carretera d'Artà (*On actualment és "la Caixa"*).

3 juny 1923.- Tenint en compte que la paga dels funcionaris de l'Ajuntament és reduïda, s'acorda que tots els dies que facin feina a la reforma de la Sala gaudeixin d'un plus d'una pesseta.

1 juliol 1923.- En vista que tant mercaders com particulars es queixen d'haver de tenir el bestiar al sol, s'acorda traslladar el mercat d'animals de la plaça Jaume Santandreu a la plaça Nova.

9 novembre 1923.- Seguint les instruccions del Bolletí Oficial, s'acorda que el públic pugui intervenir en els plens, sempre que cada intervenció no superi el quart d'hora.

23 novembre 1923.- S'acorda comprar un traje de drap per al saig i dur-lo al sastre per a què l'hi cusi.

4 gener 1924.- L'Ajuntament s'assabenta d'una denúncia feta per la Guàrdia Civil contra Bartomeu Umbert Caldentey, amb motiu de no haver tancat el seu cafè els dies 26 i 29 del propassat mes de desembre.

4 abril 1924.- Amb motiu d'haver-se implantat la dictadura de Primo de Rivera el setembre passat, Jaume Perelló Arbona, regidor, fa un discurs a la Sala, en el qual els recorda l'obligació que tenen d'esforçar-se en el compliment del càrrec, per correspondre a la confiança que havien merescut del Governador. *"Hem de procurar -va dir- desprendre'ns de tota passió política perquè no devem la nostra credencial a cap partit polític i som més lliures que abans per treballar per Sant Llorenç"*.

15 gener 1925.- La Corporació nomena els reis don Alfons XIII i dona Victòria Eugènia batle i batlessa d'aquesta vila.

3 novembre 1925.- Seguint l'exemple de l'ajuntament de Linares, la Corporació acorda concedir a Miguel Primo de Rivera el títol de *"Benefactor de la Pàtria"*, en atenció de la derrota de l'enemic africà a Alhucemas.

30 desembre 1929.- S'aprova un compte de Bartomeu Fuster per un vestit i un cap de dimoni.

-Un altre de les Germanes de la Caritat per comprar i cosir un vestit de Sant Joan Pelós.

-Un altre de 15 ptes. de tres alemanys que es proposen donar la volta al món.

15, 16 i 17 desembre 1930.- El secretari fa constar que no s'ha pogut celebrar el ple per no haver comparegut cap regidor ni el batle.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Joan Crisòstom Wolfgang Amadeus Teòfil Mozart neix a Salzburg el 27 de gener de 1756. Fill de Leopold Mozart, Mestre de Capella de la Cort del Príncep-Arquebisbe de Salzburg, i d'Anna Maria Pertl.

A l'edat de tres anys comença l'aprenentatge del clavicordi, aprofitant-se de les lliçons que el pare dona a la seva germana Marianna, tres anys major que ell. Demostra tals condicions per la música que el seu pare, tres anys després, li fa fer una sèrie de concerts amb la seva germana, que el duen a Linz, Múnic i Viena, on toquen per a l'emperador Francesc I i l'emperadriu Maria Teresa d'Àustria. A l'any següent la família Mozart inicia una gira de tres anys per les principals ciutats europees, Múnic, Augsburg, Mannheim, Magúncia, Frankfurt (on meravellà al jove Goethe), Aquisgrà, Brusselles, París, Londres, La Haia, Amsterdam, torna a París i, de camí a Alemanya, Dijon, Lion, Ginebra, Zúric i Múnic. La gira representa un triomf rotund del jove Mozart i cimenta la seva fama a tota Europa.

El 1768 és anomenat Mestre de Concerts a l'orquestra de la Cort de Salzburg, càrrec que odia i fa l'impossible perquè el despatxin. A aquest any pertanyen les primeres obres importants, *La finta semplice*, encàrrec de l'emperador, *Bastien und Bastienne*, *Quartet en Sol major*, etc. A l'any següent, acompanyat del seu pare viatja a Itàlia on coneixerà dos músics que tendran una certa influència en la seva obra, el pare Martini i Gianbattista Sanmartini. El desembre de 1770 estrena a Milà la seva primera òpera seriosa, *Mitridate*, *Re di Ponto* i el 1771, a la mateixa ciutat, *Ascanio in Alba*. Durant aquesta gira per Itàlia succeeix una de les anècdotes més famoses de Mozart. A Roma el dimecres i el divendres Sant es canta el *Miserere* d'Alegri, obra molt famosa en el seu temps, tant, que el Papa, que la tenia molt gelosa, havia prohibit als músics que en fessin còpies baix pena d'excomunió. Mozart, en assabentar-se'n, la va memoritzar el dimecres, i el divendres, amb els papers amagats dins un capell, la va corregir, cantant-la el mateix vespre davant de l'eunuc Cristofori, que l'havia cantada i que fou testimoni de la seva

exactitud.

El 1778 viatja per segona vegada a París. La gent, que l'havia aclamat el 1763, ara es mostra indiferent i no el vol ni escoltar. Sa mare, que l'havia acompanyat, mor de sobte a la pobra habitació on vivien, i el seu gran amor, la cantant Aloysia Weber, es casa amb un altre. Mozart, descoratjat i incapaç de manejar-se sol, torna a Salzburg on, al poc temps, es baralla amb el seu protector l'arquebisbe, que l'acomia després d'humiliar-lo en públic. S'instal·la a Viena, a casa dels Weber, però després anirà canviant constantment de domicili. El 1781 estrena a Múnic *Idomeneo*, *Re di Creta*, i a l'any següent, al Burges-teatre de Viena, *Die Entführung aus dem Serail*. Aquest any de 1782 es casa amb Constanze Weber, germana petita d'Aloysia, i comença una període creatiu molt fructífer: *Missa en Do menor*, *Simfonia Haffner*, *Simfonia Linz*, sis quartets dedicats a Haydn, etc.

El 1784 s'inicia a la maçoneria, per la qual se sentia atret des de feia molt de temps. El 1786 estrena a Viena *Le nozze di Figaro*, però l'èxit és més gran a Praga, per la qual cosa l'estrena del *Don Giovanni* es fa a Praga l'any 1787, any en què mor el seu pare. Aquest mateix any Josep II el nomena músic de cambra de la Cort, en substitució de Gluck, i amb un sou molt per davall d'aquest (Gluck cobra a dos mil florins i Mozart passa a cobrar-ne vuit-cents). Malgrat el nou càrrec Mozart té molts problemes econòmics, problemes que l'acompanyaran fins a la seva mort, cosa, però, que no l'impedeix de continuar amb la seva producció musical.

El 1788 les tres darreres simfonies (39, 40 i 41), el 1790 *Così fan tutte* i els quartets de corda dedicats a Frederic II; el 1791, darrer any de vida, comença el *Requiem* i composa el concert per piano nº 27, el concert per clarinet i les òperes *La clemenza di Tito* i *Die Zauber Flöte*. Quan rep l'encàrrec del *Requiem*, Mozart, que ja estava molt malalt (nefritis crònica), s'obsessiona en què és una premonició de la seva mort, i treballa en la seva composició fins al darrer moment. Finalment mor la nit del 4 al 5 de desembre de 1791, rodejat de la seva dona i uns pocs amics.

El judici sobre el què representa la música de Mozart ja l'ha donat la història, però recordem que un home tan poc amic dels elogis com Richard Wagner va dir d'ell que *El geni més prodigiós l'ha elevat per sobre de tots els mestres, a totes les arts i a tots els temps*.

I encara, per acabar, una cita de Sthendal: *Mozart, considerat en l'aspecte filosòfic, és encara més esglaiós que com autor d'obres sublimes. Mai l'atzar ha tornat presentat més, per dir-ho així, l'ànima d'un home genial*.

Sintagma

Obres

* 18 misses, entre les que destaquen, el Rèquiem, la Missa en Do menor i la missa de la Coronació.

* 7 lletanies

* 22 composicions religioses menors.

* 17 sonates religioses.

* 10 Cantates

* 24 òperes, les més conegudes de les quals són:

-Le nozze di Figaro

-Don Giovanni

-Così fan tutte

-La flauta màgica

* 102 àries i altres composicions cantades amb orquestra

* 19 cànons

* 77 sonates, variacions, etc. per piano

* 40 sonates per piano i violí

* 12 tercets, quartets i quintets per piano i corda

* 9 duets i tercets per corda i vent

* 33 quartets per corda

* 9 quintets per corda

* 41 simfonies

* 36 divertiments, serenates, etc.

* 28 peces menors per orquestra

* 43 danses

* 27 concerts per piano

* 5 concerts per violí, a més d'un de retocat i un altre de dubtós; 1 per dos violins

* 1 concert per clarinet

* 4 concerts per trompa

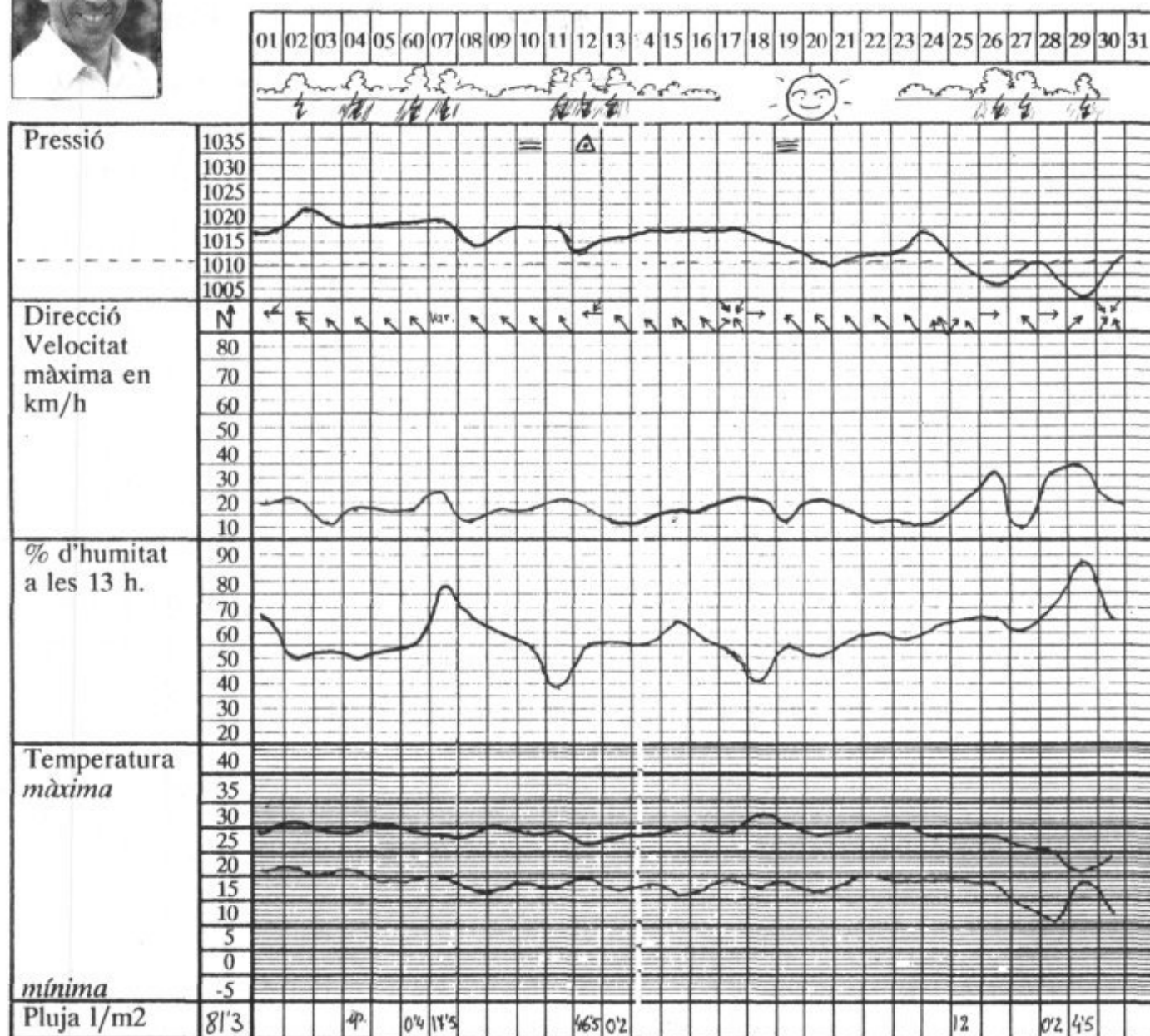
* 1 concert per fagot

* 2 concerts per flauta

* 6 adagios, rondós... per diversos instruments de metall

El temps de setembre

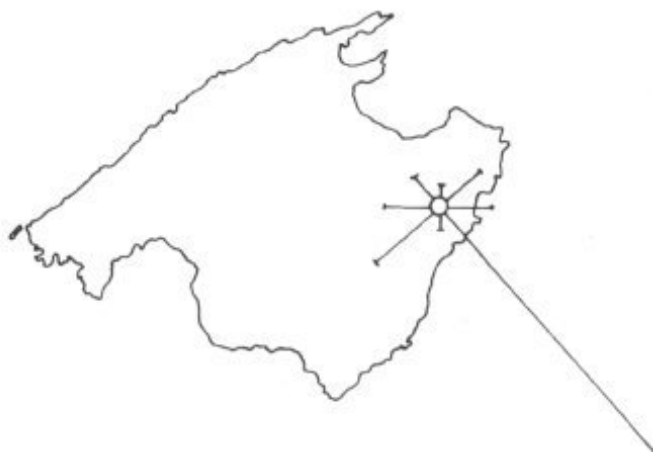
Flor de Card -20- (212)

Resum comparatiu del mes

Des d'on ha bufat el vent

	1990	1991
Temperatura màxima	31'5	32'5
Temperatura mínima	16'0	11'0
Temperatura mitja	23'6	23'3
Temperatura màx. mitja		28'5
Temperatura mín. mitja		18'2
Boires	1	2
Tempestes	6	9
Calabruixades	-	1
Velocitat màx. del vent	45'5	40
Dies de cel serè	7	5
Dies de cel nuvolat	19	22
Dies de cel cobert	4	3
Pluja	62'3	81'3

Pluja del mes de setembre

Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	81'3
Ses Planes (Ca'n Toni Treufoc)	135'0
Son Roca	42'0
Son Vives	114'0
Sa Fontpella	83'0

Es llaurar

Per s'octubre, mes que fa partió entre s'estiu i s'hivern, era es moment de donar sa primera rella an es terreny.

Es bons conradors llorencins, ara fa quaranta o cinquanta anys, tots tenien sa seva arada amb rodes. N'hi havia que pesaven més de cent quilos i d'altres que en feien damunt setanta. Ses més antigues eren fetes a Vitòria; més tard començaren a fer-ne a Palma, a un poblet que se deia s'Hort d'es Ca, i com que eren més lleugeres i feien molt bona feina, a poc a poc s'anaren abandonant aquelles baluernes que eren un esclata-persones.

S'arada amb rodes era una eina que havia de ser estirada per dues bísties i molts de conradors només en tenien una, per això se solien juntar ets amics o veïnats, i d'aquesta manera era possible fer es guaret amb dues bísties.

Es parellers d'aquell temps s'aixecaven abans d'es sol sortir, enganxaven, devers les nou s'aturaven a berenar, continuaven fins a les onze, que feien sa fumada, per arribar amb una altra tanda fins a mig dia; es capvespre li donaven fins a posta de sol i arribaven an es poble entrada de fosca, i moltes vegades fosca-negra. Per llaurar mitja quarterada no se podia fer gens es pandero.

Per sant Rafel se començaven a sembrar ses faves, que per lo general se sembraven amb s'arada amb rodes perquè feia un solc ben fondo. Ses faves les solia donar una dona, un solc de faves i un d'adob.

Quan hi havia moll es conradors aprofitaven per trencar ses ametles, i es vespres triaven bessó, feina aquesta que se solia fer amb s'ajuda d'es veïnats. Es darrer vespre feien garrapinyades, que no són més que ametles ensucrades.

Es proper escritet que faré serà de caràcter més científic i parlarem d'es vents de Sant Llorenç.

Xesc Umbert

Juguetes

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

Sota el títol *Les juguetes de les padri-nes*, la Conselleria de Cultura, Educació i Esports presentà, del 8 al 31 d'octubre a la Casa de Cultura, una exposició de juguetes de porcellana, cartó o llauna pertanyents a una de les col·leccions més grans de l'Estat espanyol tant pel nombre de les peces com per la seva amplitud temàtica.

La col·lecció, que s'exposà íntegrament, consta de dues mil peces entre cotxes de llauna, cavalls de cartó, autòmats, trencaclosques, pepes o jocs de taula. Algunes d'aquestes peces estan també localitzades a museus europeus de juguetes internacionals com París, Londres, Holanda i Alemanya.

L'exposició ha estat una iniciativa de la Comissió Interdepartamental de la Dona que presideix la consellera Maria Antònia Munar i pretén ser una mostra representativa de les juguetes dels nostres avantpassats, de les nostres mares i àvies, per poder comparar amb les juguetes actuals i extreure'n conclusions.

Obviament, una de les finalitats de les juguetes és preparar els nins per a les funcions que hauran de dur a terme quan siguin grans. Els papers que han assumit fins ara la dona i l'home estan estipulats i, clarament, diferenciats per la societat; conseqüentment aquest fet es plasma a la col·lecció.

La coeducació actual, nins amb nines, i els corrents pedagògics més recents han influït els fabricants a reduir les diferències entre les juguetes destinades a un o altre sexe, la qual cosa fa que el tipus de jugueta actual sigui més didàctic i igualitari.

L'exposició constava de deu vitrines de fusta, cobertes de metacrilat amb uns prestatges de vidre. També s'exposava una casa de pepes i juguetes grans, com cuinetes de fundició, mentre que en les parets penjaven quadres amb retallables, trencaclosques, cromos, fotografies i postals.

La col·lecció exposada pertany a un particular i és el resultat de quinze anys de treball i restauració de peces localit-

zades a diferents punts de la geografia espanyola, principalment a Mallorca. També la componen diverses donacions de particulars que han col·laborat en la restauració.

Una tercera part d'aquesta exposició ha estat oberta al públic l'any 1987, en el Claustre de Sant Antoniet, també sota el patrocini de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports. La mostra va tenir una gran afluència de públic, uns deu mil visitants, al marge dels alumnes de quaranta-una escoles.

Durant aquest mes d'abril de 1987, la col·lecció fou exposada a la Torre de Ses Puntes de Manacor, organitzada per l'ajuntament de Manacor, i, el mes d'abril de 1988, a la Capella de la Misericòrdia.

Les causes de l'èxit de les exposicions les hem de buscar en l'encant i la màgia de la jugueta antiga, que arriba al sentiment de tot tipus de gent, ja siguin adults o nins. L'adult es recrea en la contemplació de les juguetes que han acompanyat la seva infància, i el nin descobreix la forma de jugar dels pares o dels avis.

Gabinet de Premsa

Comunicat

Davant la tasca portada a terme per la revista *Flor de Card* durant quasi vint anys en el municipi de Sant Llorenç el PSM vol donar-li el suport que es mereix, entenent-la com una eina indispensable de treball.

Valoram positivament la seva feina de normalització lingüística i el fet de que hagi estat l'únic mitjà que hem tengut els llorencins per poder-nos expressar lliurement. També cal tenir en compte que aquesta publicació mai no ha censurat un escrit de cap persona o col·lectiu, que han tengut l'oportunitat de manifestar-se, deixant de banda les ideologies i altres coses per l'estil.

Donam el nostre suport al Director de la revista i al Consell de Redacció, i ens agradaria que quan s'hagués de publicar un article, aquest no hagués de passar per la censura del Consell de Redacció, a fi de que aquest decidís si es podia publicar o no. Cal respectar els drets i llibertats de totes les persones i acceptar les diferents opinions.

PSM - Nacionalistes de Mallorca

MOTS CREUATS

Horitzontals. 1.-Dit dels objectes fabricats d'argila cuita. Símbol de l'oxigen. Cinquanta. 2.-Que imposa càrregues, despeses. Receptacle de cartró, de forma variable, més aviat petit, amb una tapa solta o agrafada, destinat a transportar o guardar diferents objectes. 3.-Petit espai de temps. Pietosa. 4.-Epoca notable en què comença un nou ordre de coses. Vestit d'home cenyit que no passava de la cintura. Minyó, fadrí. 5.-Les consonants de rem. Interjecció que denota estranyesa, admiració, enuig. Al revés, símbol del níquel. 6.-Tros de camisa o roba blanca interior que surt per l'obertura de les calces. Consonant. Gallada. 7.-Nom de lletra. Massa porosa i elàstica de fibres cònies entrelaçades, que forma l'esquelet intern de certs animals marins pertanyents al grup dels porífers, la qual té un gran poder d'absorbir aigua i deixar-la anar fàcilment per pressió. Nota musical. 8.-Que té un caràcter d'antiguitat. Gran extensió d'aigua que ocupa una depressió de la Terra. 9.-Símbol del nitrògen. I ara el de l'alumini. Porrassa. La primera. 10.-Els set principals estels de la constel·lació Ossa Major. Nom de lletra. Contracció del mot "ca" (casa) i l'article "el". 11.-Aplicació de l'habilitat i el gust a la producció d'una obra segons principis estètics. Preveure la veritat d'una cosa encara no realment manifestada. 12.-Mamífer solípede. Símbol del cobalt. Sufocació intermitent deguda a la contracció espasmòdica dels bronquis, acompanyada de soroll, sensació d'opressió al pit, expectoració.

Verticals. 1.-Que es dedica al comerç. Vocal. 2.-Fora mida, que ultrapassa tota mesura. Consonant. El pla del nivell que ateny una cosa. 3.-Se serveix dels remes per fer avançar una embarca-

ció. Signe musical significant que la nota davant la qual va posat torna a la seva entonació natural anul·lant-se l'efecte d'un sostingut o d'un bemoll anterior. 4.-Al revés, espai on es baten les meses. Casa gran, vella o ruïnosa. 5.-Religiosa d'algun dels ordres aprovats per l'església que es lliga per vots solemnes. Nom de lletra grega. Consonant. Símbol del carboni. 6.-Mig istme i una terminació verbal. Circumstància oportuna. 7.-Cent. Pertanyent a la carn. Consonant. 8.-Al revés, gos. Arbre de la família de les ulmàcies. Consonant. Peça de vestir llarga fins prop dels peus, amb mànigues, generalment usada per a estar per casa o treballar. 9.-El principi d'aparell. Pala petita. Acció de fer servir una cosa. 10.-Concepte que hom té d'una cosa qüestionable. Cinquanta. El punt més elevat d'una cosa. 11.-Estat de saó de la terra. Altar. 12.-Nota musical. Símbol del iode. Que pertany a un lloc determinat.

Solucions

Horitzontals: 1.-Ceràmica. O. L. 2.-Onerós. Capsa. 3.-Moment. Pia. 4.-Era. Jaco. Noi. 5.-Rm. Caram. In. 6.-Ceba. R. Poal. 7.-I. Esponja. Do. 8.-Arcaica. Llac. 9.-N. Al. Albo. A. 10.-Trions. A. Cal. 11.-Art. Intuir. 12.-Asc. Co. Asma.

Verticals: 1.-Comerciant. A. 2.-Enorme. R. Ras. 3.-Rema. Becaire. 4.-Are. Casalot. 5.-Monja. Pi. N. C. 6.-Istar. Ocasí. 7.-C. Carnal. N. 8.-Ac. Om. J. Bata. 9.-Ap. Palo. Us. 10.-Opinió. L. Cim. 11.-Saonada. Ara. 12.-La. I. Local.

BROU DE LLETRES

F B A T R A R C S T L X
S L C P P Q S O A B L I
A D O O Z D T A L R O Z
F B E R T L R N D O S D
O E F T D R E E I R E D
N L G U I E D G H F T U
T L N L J A C R J G A A
H P O A O B C A K L M P
I U L O U F L D R S R A
J I B M S G H L X D T N
K G C G H I J K L R S O
D F X T I N A L E F O B
A R V G T U G H J K M B

Els noms de 10 revistes que pertanyen a l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca.

Solució: Flor de Card, Bellpuig, Coanegra, Artà, Felanitx, Dijous, Lloseta, Sa Font, Bona Pau i Portula.

Demografia

NAIXAMENTS

Na Noelia Barrios Granja neix a Sant Llorenç dia 3 d'octubre. Es filla d'en Jose i na Maria Teresa. Salut!

En Josep Lluis Capó Nicolau, fill d'en Bartomeu i an Damiana Antònia, neix a Son Carrió dia 10. Enhorabona.

En Joan Bennasar Fuster, fill d'en Gabriel i na Margalida, neix a Sa Coma dia 15. Salut!

Na Jerònia Pascual Sampol, filla d'en Bartomeu i na Damiana, neix a Sant Llorenç el dia 19. Enhorabona.

NOCES

En José Fernández Asensio i na Daniela Jacqueline Schneider es casaren dia 18 a Sant Llorenç. Salut!

En Ramon Gomila Juan i na Catalina Girart Galmés feren l'esclafit dia 26 a Sant Llorenç. Que tot els sigui enhorabona.

DEFUNCIONS

Na Margalida Servera Font, casada, morí a Sant Llorenç dia 25 de setembre. Tenia 78 anys. Que la vegem en el Cel.

Maria Galmés

Els homes d'armes de Manacor i Sant Llorenç, l'any 1515 (III)

Gaspar Piris una espasa.
Gabriel Ferrer una ballesta, una espasa, una llança.
Jaume Rosselló una espasa, una llança.
Joan Metge una llança, una espasa.
Mateu Blanquer una llança, una espasa.
Pere Llodrà una llança, una rodella, una espasa.
Guillem Mas una ballesta, una llança, dues espases.
Mateu Mas fadrí...
Miquel Janer una espasa, dues llances, una rodella.
Bartomeu Joan una llança, una espasa.
Pasqual Carrió una espasa, una llança.
Joan Crespi una ballesta, una llança.
Joan Jaume una llança, una espasa, un rossí.
Jordi Gilabert una llança, una espasa.
Françoi Sansaloni...
Martí Vives una llança, una espasa.
Bartomeu Fullana un rossí.
Bartomeu Fullana son fill dues llances, dues espases, una cuirassa, un rossí.
Guillem Bauçà, Antoni Roca...
Bernardí i Jeroni Andreu dues llances, dues espases, dos pavesos tres rossins.
Miquel Fiol una llança, una espasa.
Jaume Truyols una llança, una espasa, una rodella.
Miquel Sureda un pavès, una llança, una espasa.
Joan Girart una llança.
Joan Joan dues llances, una espasa.
Jaume Janer una espasa, una llança.
Gabriel Febrer una espasa, una rodella.
Francesc Andreu una llança, una espasa.
Antoni Andreu, Antoni Reixac...
Mateu Homar una ballesta, una espasa.
Antoni Homar, una espasa, una llança.
Joan Binimelis una cuirassa, una rodella, una llança, un rossí.
Miquel Binimelis una llança, una espasa, una rodella.

Bartomeu Binimelis una llança, una espasa.
Miquel Genovard una llança una rodella.
Bartomeu Miquel una espasa.
Antoni Miquel una llança.
Jordi Sureda una ballesta, quatre rodells, una espasa, un rossí.
Sebastià Massanet una cuirassa, una rodella, una llança, una espasa.
Bartomeu Sitges una espasa.
Pere Frau una llança, una ballesta, una rodella.
Macià Jaume una llança, una ballesta.
Pere Jaume una llança, una espasa.
Antoni Fullana una espasa, una llança.
Bartomeu Miquel...
Lluc Nebot una llança.
Jaume Nadal una llança, una espasa.
Miquel Sala una ballesta, una llança.
Pere Domenge dues llances, una cuirassa, una rodella, una espasa.
Jaume Belloc dues llances, una espasa, una rodella.
Joan Llodrà Macià...
Macià, Rafel i Miquel Llodrà tres llances, tres espases, una ballesta, un rossí.
Antoni Fullana una espasa, una llança, una rodella.
Felip Ballester una espasa, una llança.
Sebastià Llodrà una cuirassa, dues rodells, dues llances, una espasa.
Pere Jaume una ballesta, una llança.
Joan Sitges una llança, una espasa.
Antoni i Pere Montserrat tres llances, una rodella, dues espases.
Miquel Fuster una espasa, una rodella.
Mestre Alonso una llança, una espasa.
Marc Armengol una espasa, una llança.
Pere Tries una llança, una espasa, dues rodells.
Bartomeu Llobet una cuirassa, una llança, una rodella, una espasa.
Jaume Cabrer una llança, una rodella, una cuirassa, una espasa.
Jaume Prexana dues llances, una rodella, una espasa.
Vador i Antoni Servera una llança, una espasa, una rodella.
Joan Llodrà dues llances, una espasa, una rodella.
Tomeu Reixac una llança, una espasa.
Joan Cerdà una llança, una espasa.
Bartomeu Mir i Pere Badia dues llances tres rodells, dues espases, dues cuirasses, dos rossins.

Joan Blanquer una llança, un pavès, una espasa.
Jaume Morey Major una llança, una espasa, una rodella.
Jaume Morey menor...
Francesc Angelats una ballesta, una espasa, una llança, un rossí.
La senyora Ballestera i quatre homes una cuirassa, tres rossins.
Joan Llull notari dues llances, dos pavesos, una espasa, una cuirassa.
Bartomeu Escala una llança, una cuirassa, una espasa, una ballesta.
Agustí Andreu, Gabriel Fàbregues...
Antoni Sala una ballesta, una llança.
Llorenç Sala una espasa, una llança.
Miquel Garcies una espasa.
Pere Miquel una llança, una espasa.
Joan Palafanquer una llança.
Jaume Picó una espasa.
Joan Adrover una espasa, una llança.
Antoni Roig una espasa, una llança.
Bernat i Bartomeu Alaix una espasa, una llança, una rodella.
Gabriel Domenge una espasa, una ballesta.
Joan Llull una llança, una espasa, una rodella, una cuirassa, un rossí.
Pere Llull una llança, una espasa, una rodella, un rossí.
Dos fills de Joan Llull una espasa.
Vador Riera una llança, una espasa.
Joan Nadal una llança, una rodella.
Pere Frau una llança, una espasa.
Jaume Frau una espasa.
Llucià Frau una llança, una espasa.
Miquel Ventayol, Nadal Blanquer...
Joan Moll una llança, una espasa.
Esteve Ballester i un fill tres llances, una rodella, dues espases.
Julià i Bartomeu Fàbregues una llança, una espasa.
Joan Blanquer una espasa, una llança.
Miquel Ballester una espasa, una llança.
Jordi Sansaloni, Pere Llodrà, Bartomeu Mora...
Miquel Sansó una llança, una espasa, un pavès.
Pere Frau de Martí una llança.
Bartomeu Miquel Segà una llança, una espasa.
Pere Ballester una llança, una espasa, una rodella.
Joan Ballester una llança, una espasa, una rodella.

Es Lloc Sagrat

Les creences i els costums dels pobles es van modificant lentament, fins al punt que, a vegades, solament queda la toponímia, els noms dels llocs, com a baula o lligam entre l'ahir i l'avui.

Així, avui a Sant Llorenç, tenim llocs amb un nom que aparentment no té cap sentit, però si ens entremetim cercant les arrels el sentit es fa evident; així tenim, per exemple, *sa costa d'es pi d'en Salero*, o *es lloc sagrat*. En el primer cas en Salero tenia una finca que pegava a dos camins, i a la part més alta hi havia un pi gros i esponerós, amb el pas del temps el pi es tornà vell i es morí; ningú ja no recorda el pi, però encara queda el nom a la costa.

I el mateix passa amb el *lloc sagrat*; en un temps en què l'església tenia més incidència social, els elements litúrgics tenien un valor o una consideració més forta, consideració que s'estenia fins i tot més enllà de les portes de l'església.

A nivell local, el *lloc sagrat* del Sant Llorenç, ahir coincidia amb el que avui

és conegut com el *jardinet de l'església* entre els més joves, persistint el nom anterior entre els de més edat.

Abans, i com es pot veure a la fotografia, es delimitava amb un petit mur coronat de pedres planes, grosses i llisses on la gent s'asseia. El sòl, llevat del passadís que unia la plaça amb el portal de l'església i un poc més que era empedrat, era de terra -fixi's amb les herbes primaverals de la fotografia- el que permetia tot un conjunt de jocs tradicionals: *sa reieta* -els diumenges a la sortida de missa-, *a brun*, *a banyes*, *a bolles* amb les seves varietats *a tot-i-pam*, *a's clotet*,... Llavors aquest indret era el lloc de joc infantil, on ens trobàvem per jugar, xerrar o mirar passar la gent.

Dos oms, un fasser -el que hi ha a l'actualitat- i una mimosa -que es veu a la fotografia, i que anava magre ferm! ja fos per la qualitat de la terra, ja fos per la seva excessiva delicadesa que no podia suportar les bromes dels al.lots d'un temps- eren els únics arbres del lloc.

I el *lloc sagrat*, un dia perdé la seva idiosincràsia i es convertí en un preciós jardí i en lloc de pas.

Record que, en el seu dia i ja fa temps, des de *Flor de Card* es va criticar

la desaparició del *lloc sagrat*. I no es féu des d'una perspectiva d'anclatge en el passat, ni d'enfrontament al progrés, ni del dubte de l'encert en la realització del jardí, sinó del poc respecte a les pròpies arrels.

I potser és una característica del poble on vivim, cadascú el vol fer a la seva manera; fent desaparèixer el que ja hi havia i creant uns cosa presuposadament millor...

Les persones de la fotografia són excel·lents testimonis de la vida del *lloc sagrat*. En Pedro Corne, en Mateu Mascaró, en Bernat Tarzan, en Joan Pereta, en Joan Lluent i en Joan Cuc (i en Sebastià de Balafi mirant la feta al passar pel carrer) potser s'havien posat la millor roba que tenien, era el dia del Corpus! (de l'any 53?) que, juntament amb Tots Sants, una festa de primavera i l'altra de tardor, eren els dies tradicionals d'estrena de roba.

La fotografia mostra un altre detall interessant i perdut. Una solapa amb un cornaló negre -com el que mostra en Bernat- era indicatiu de dol. Algun familiar havia mort no feia gaire temps.

Guillem Pont

